

Minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi som barnevernstiltak

Inger Johanne Bjerga

VID vitenskapelige høgskole

Diakonhjemmet høgskole

Masteroppgave

Master i Familieterapi og systemisk praksis

Veileder: Lennart Lorås

Antall ord: 22 179

Innleverings frist: 30.05.18

Sammendrag

Denne studien handler om hvordan minoritetsforeldre har opplevd gruppeterapi som et barnevernstiltak. Problemstillingen er: *Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov?* I tillegg hadde studien følgende forskningsspørsmål: (1) Hvilke elementer i gruppeterapien opplever foreldrene som nyttige? (2) Hva har vært viktig for foreldrene for å opprettholde eventuelle endringer over tid etter at gruppen er avsluttet?

Jeg har foretatt kvalitative semi-strukturerte intervju av fire gruppedeltakere som har deltatt i gruppe for minoritetsforeldre som bruker tolk ved Senter for Familieveiledning Bergenhus og Årstad (SFF). Ved hjelp av IPA analyserte jeg meg fram til fire hovedfunn: (1) Informantenes opplevelse ved å delta i gruppen. (2) Informantenes opplevelse av makt i barnevernet, (3) Informantenes opplevelse av en styrket relasjon til barna og (4) Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse.

Det empiriske materialet er diskutert ut i fra tidligere forskning på tiltak i barnevernet rettet mot minoritetsforeldre i tillegg til Heaps (2005) gruppeteori og systemiske perspektiver. I all barnevernsarbeid er makt et sentralt begrep. Makt har derfor fått en sentral plass i studien. Informantene var tydelige på at de hadde opplevd en positiv endring i forhold til relasjonen til sine barn etter å ha deltatt i gruppe. Intervjuene ble foretatt ca. 4-5 måneder etter avsluttet gruppe, og slik jeg tolker det formidlet informantene at endringene hadde blitt en del av det nye samhandlingsmønsteret i familien.

Forord

Det er mange jeg vil takke for at jeg har klart å komme i havn med denne masteroppgaven. Jeg vil først og fremst takke min familie for at dere har gitt meg tid og rom, og vist meg en tålmodighet som har gjort at jeg har funnet roen til å skrive.

Jeg vil og takke en fantastisk arbeidsplass med leder og unnværlige kollegaer for tilrettelegging, støtte og oppmuntring underveis i prosessen. Jeg vil spesielt trekke fram Bodil Grønnevik som gjennom sin masteroppgave «*Hvordan opplever minoritetsforeldre seg forstått og anerkjent av veilederne i barnevernet*» inspirerte meg til å se nærmere på grupper som et barnevernstiltak for minoritetsforeldre.

Jeg vil selvfølgelig også takke Lennart Lorås som har vært både min lærer, veileder i gruppe og veileder på oppgaven. Ditt engasjement, faglig kompetanse, raske og konkrete tilbakemeldinger har vært uvurderlige. Uten dine tydelige tilbakemeldinger hadde nok denne oppgaven sett veldig annerledes ut. Min læringskurve i academia har vært bratt.

Jeg vil og takke klassen og PPU gruppen gjennom to år for å ha gjort denne reisen til en glede. Spesielt vil jeg trekke fram veiledningsgruppen; Kristine, Mirjam og Siv som har beriket livet mitt både faglig og sosialt.

Sist, men ikke minst – tusen takk til mine informanter. Dere har gjort denne oppgaven mulig.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning	7
1.1 Problemstilling	8
1.2 De utrolige årene	8
1.3 Relevans for fagfeltet	9
1.4 Avgrensing av oppgaven	9
2 Teori	10
2.1 Sosialkonstruksjonisme	10
2.2 Systemisk tenkning og kommunikasjonsteori	11
2.3 Gruppeterapi	11
2.3.1 Gruppeprosessen	12
2.3.2 Gruppelederens forståelse	14
2.4 Makt	15
2.5 Endring og forandring	15
2.6 Tilknytningsteori	17
2.7 Indre samtaler og forståelse	17
2.8 Migrasjon	18
2.9 Kultursensitivitet	19
2.10 Forskning	20
3 Metode og design	23
3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted	23
3.2 Valg av forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming	24
3.3 Kvalitativt forskningsintervju	24
3.4 Utvalg og rekruttering	25
3.5 Å forske på egen arbeidsplass	26
3.6 Utforming av intervjuguiden	26
3.7 Gjennomføring av intervjuene	27
3.8 Bruk av tolk under intervjuene	28

3.9 Transkribering	29
3.10 Analysemetode	29
3.11 Validitet og reliabilitet	32
3.12 Å arbeide med egen forforståelse	33
3.13 Etske problemstillinger	34
3.14 Mulige svakheter ved oppgaven	35
4 Analyse og presentasjon av funn	37
4.1 Presentasjon av funn	37
4.2 Informantenes opplevelse ved å delta i gruppen	38
4.2.1 Gruppemedlemmene lærer av hverandre	39
4.2.2 Det er lettere å snakke om det som er vanskelig når andre også deler sine utfordringer med gruppen	40
4.2.3 Høy trivsel i gruppen	41
4.2.4 Forbedringer i gruppetilbudet	42
4.3 Informantenes opplevelse av makt i barnevernet	43
4.3.1 Informantenes opplevelse av gruppelederne som lærere	44
4.3.2 Informantenes frykt for barnevernet	45
4.4 Informantenes opplevelse av en styrket relasjon til barna	46
4.4.1 Bedre relasjon til barna	46
4.4.2 Ny forståelse av barns behov	48
4.4.3 Styrke foreldrene i foreldrerollen	49
4.5 Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse	50
4.5.1 Kulturelle forskjeller på å oppdra barn	50
4.5.2 Ønske om mer opplæring i å oppdra barn i Norge	51
4.6 Oppsummering	51
5 Diskusjon	53
5.1 Informantens opplevelse ved å delta i gruppen	53
5.2 Informantenes opplevelse av makt i barnevernet	55
5.3 Informantenes opplevelse av styrket relasjon til barna	57
5.4 Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse	59
5.5 Oppsummering	61
5.6 Relevans for videre forskning	62

5.7 Relevans for praksis feltet	63
6 Avsluttende kommentarer	64
Litteraturliste	66
Vedlegg 1: Informasjonsskriv	71
Vedlegg 2: Samtykkeerklæring	73
Vedlegg 3: Intervjuguide	74
Vedlegg 4: Transkribert datamateriale	75
Vedlegg 5: NSD godkjenning	77

1 Innledning

Jeg jobber som familieveileder ved Senter for familieveiledning Bergenhus og Årstad (SFF). Da jeg startet med min studie var SFF organisert under barneverntjenesten i Bergen kommune. Studien tar derfor utgangspunkt i at jeg jobber i et barnevernstiltak der alle familiene vi jobber med har vedtak i barnevernet (Barnevernloven, 1992). Fra 01.03.18 ble det iverksatt en omorganisering i Etat barn og familie, noe som førte til at SFF ble administrert og faglig underlagt Helse sammen med helsestasjonene og psykisk helse barn og unge. Pr. dags dato jobber vi kun med familier med barnevernsvedtak, men i løpet av 2018 skal SFF i tillegg jobbe med familier henvist fra helsestasjonene.

Bergen kommune har fire familiesentre som dekker åtte bydeler i Bergen. Senteret jeg arbeider ved har 16 ansatte, der 12 jobber med familier med barnevernsvedtak og 4 jobber med psykisk syke barn og unge. Hovedmålet i forhold til familiene med barnevernsvedtak er å forhindre flytting av barn ved å styrke foreldrenes omsorgskompetanse (Barnevernloven, 1992). Den faglige tilnærmingen ved senteret har utgangspunkt i en systemisk tilnærming. Ca. halvparten av de ansatte har videreutdanning i familieterapi. SFF er et tiltak i Bergenhus og Årstad bydel, to bydeler der det bor mange minoritetsfamilier. Ca. 50 % av henviste familier som henvises SFF har minoritetsbakgrunn. Vi som arbeider ved senteret har gjort oss noen erfaringer med at det kan være utfordrende å komme i posisjon til minoritetsforeldre, da vi ofte opplever dem som redde. Redselen kan føre til at de benekter problemer, på tross av at barna forteller om vansker hjemme til barnehagepersonell og lærere på skolen. Fylkesnes, Iversen, Bjørknes og Nygren (2015) trekker i sin undersøkelse fram at det ikke nødvendigvis er egenopplevde erfaringer som gjør de redde, men rykter de har hørt som igjen kan føre til misforståelser og utfordringer i samarbeidet med barnevernet.

Vi har ved SFF grupper for minoritetsforeldre. Jeg var nysgjerrig på hvordan minoritetsforeldre har opplevd gruppeterapi som barnevernstiltak. Jeg valgte derfor å fokusere på gruppeterapi i min masteroppgave.

1.1 Problemstilling

Tema for denne studien er minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi som barnevernstiltak. Jeg var interessert i å finne ut om minoritetsforeldre har opplevd tiltaket meningsfullt og nyttig. Når det blir satt inn tiltak fra barnevernet innebærer det et mål om endring. Jeg ønsket derfor også å undersøke om foreldrene opplevde endring i relasjonen til sine barn og om de opplevde endringen som varig, eller om utfordringen i forhold til barna vendte tilbake etter at gruppen var avsluttet. På bakgrunn av dette kom jeg fram til følgende problemstilling:

Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov?

Jeg jobbet i tillegg ut i fra følgende forskningsspørsmål:

1. Hvilke elementer i gruppeterapien opplever foreldrene som nyttige?
2. Hva har vært viktig for foreldrene for å opprettholde eventuelle endringer over tid etter at gruppen er avsluttet?

Jeg har valgt å intervju fire minoritetsforeldre fra forskjellige kulturer som har fullført et gruppeforløp ved SFF. Intervjuene ble gjennomført 4 - 5 måneder etter avsluttet gruppeforløp.

1.2 De utrolige årene

Ved SFF har vi i 5 år hatt grupper med minoritetsforeldre. Hver gruppe strekker seg over to timer ukentlig, i 14 til 16 uker. Vi er to gruppeledere og det er mellom 5 og 8 deltakere i hver gruppe. Alle bruker tolk, og vi har flere språkgrupper i samme gruppe. Det vil si at på det meste har vi hatt 6 tolker samtidig i gruppen. Vi er det eneste barnevernstiltaket i Bergen som har denne typen grupper med minoritetsforeldre der vi bruker metoden «De utrolige årene» (DUÅ) (Webster-Stratton, 2007). DUÅ er et gruppebasert foreldreveiledningsprogram utviklet av Carolyn Webster-Stratton (2007). Målet med programmet er å fremme gode og utviklings støttende relasjoner mellom barn og nære voksne, samt positive samspill barn imellom (Webster-Stratton, 2007). I tillegg snakker vi om det å sette grenser for barn. Gruppemøtene har en fast struktur. Første del av møtet brukes til å snakke om de erfaringene de har fra hjemmeoppgavene som de får på slutten av hvert gruppemøte basert på det temaet vi har hatt. Vi presenterer deretter et nytt tema som vi jobber med sammen med gruppen og

drøfter, diskuterer, har rollespill og ser film av foreldre og barn knyttet til temaet. Temaene vi går gjennom er, kronologisk satt opp:

- Lek og tid sammen med barnet – fokus på å styrke relasjonen mellom foreldre og barn.
- Ros og belønning – gi oppmerksomhet til ønsket atferd.
- Effektiv grensesetting og gode beskjeder.
- Hvordan håndtere egne følelser.
- Overse negativ atferd og tenkepause.
- Konsekvenser og tap av privilegier for barnet (Webster-Stratton, 2007).

1.3 Relevans for fagfeltet

Det har de senere år kommet mange minoritetsfamilier til Norge, og en relativt høy prosentandel av dem (sammenlignet med norske foreldre) er i kontakt med barnevernet (Statistisk sentralbyrå, 2017). Hvert fjerde barn med tiltak i barnevernet hadde innvandrerbakgrunn i 2015 (Dyrhaug, 2016). Det er gjort en del forskning på minoritetsforeldres møte med barnevernet og tiltak, men det er fremdeles et relativt nytt forskningsfelt. Jeg tenker derfor at temaet gruppeterapi som tiltak for minoritetsforeldre har høy relevans for fagfeltet.

1.4 Avgrensing av oppgaven

På grunn av oppgavens beskjedne omfang har jeg valgt å begrense temaet bruk av tolk, til et kort avsnitt i metode kapittelet. Det har jeg valgt selv om tolkene har vært sentrale både i gruppene og i intervjuene. Det er mange problemstillinger og etiske utfordringer knyttet til bruk av tolk og deres rolle i kommunikasjonen. Det vil derfor være vanskelig for meg å utdype dette innenfor studiens beskjedne rammer.

2 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere relevant teori og forskning. Jeg vil først presentere sosialkonstruksjonisme, systemisk tenkning og kommunikasjonsteori. Jeg vil så redegjøre for teorien bak grupper og gruppeprosesser før jeg spisser oppgaven mer mot temaet minoritetsforeldre. Der vil jeg først redegjøre for maktbegrepet og videre for Watzlavick, Weakland og Fish sine ideer om forandring og Bowlbys tilknytningsteori. Videre Andersen sine tanker om indre samtaler før jeg presenterer begrepene migrasjon og kultursensitivitet. Jeg vil til slutt legge fram nyere forskning på feltet barnevern og minoriteter.

2.1 Sosialkonstruksjonisme

Ved å ha et sosialkonstruksjonistisk syn på virkeligheten betyr det at vi konstruerer verden i møte med andre (Gergen, 2015). Med det menes det at vi skaper vår virkelighet gjennom samhandling, språket og den kulturelle konteksten vi er i (Gergen, 2015). På bakgrunn av dette blir det blant annet dannet sosiale regler og normer. Det betyr ikke at det ikke finnes en objektiv sannhet, men når mening skapes i språket gir det en forståelig sammenheng og mening for oss i en ellers uoversiktlig verden (Lundby, 1998, s. 77). Dette innebærer at vi har evne til å endre vår forståelse av verden (Lundby, 1998, s. 77). Ved å ha dette perspektivet med meg inn i forskningsintervjuet ble det derfor også viktig å ha fokus på relasjonen mellom informantene og meg som intervjuer og at vi begge var med på å påvirke prosessen og det som kom fram i samtalen (Thagaard, 2013).

Lundby (1998) skriver at i et sosialkonstruksjonistisk perspektiv er det like viktig å ha fokus på de kulturelle og kontekstuelle historiene som de individuelle historiene som blir fortalt. Formen på de individuelle livshistoriene blir dermed bestemt av de kulturelle historiene (Lundby, 1998, s. 82). I møte med minoritetsforeldre får vi høre mange historier. De kulturelle historiene er derfor viktige å ha med seg i arbeid med minoritetsforeldre og kan samtidig være nyttig i forhold til å reflektere rundt våre vestlige meningssystemer (Lundby, 1998, s. 83). Et eksempel er den individualistiske kulturen vi kommer fra kontra den kollektivistiske kulturen som flere ikke-vestlige minoritetsforeldre kommer fra. Når foreldre jeg jobber med har reist fra barna sine og overlatt dem til besteforeldre for å jobbe andre steder langt unna, kan det være vanskelig for oss i den vestlige verden å forstå dette. Det er når vi snakker sammen vi kan utvide vår forståelse og bygge nye konstruksjoner som skaper

ny forståelse (Gergen, 2015). Det er sammen vi konstruerer vår verden, skriver Gergen (2015, s. 6).

2.2 Systemisk tenkning og kommunikasjonsteori

På 1950 tallet oppsto en forskertradisjon i Paolo Alto i California med Bateson i spissen (Watzlawick, Weakland, Fish, 1980). De begynte å studere kommunikasjon i familier og utformet en modell for hvordan psykiske vansker oppstår og opprettholdes (Watzlawick, m.fl., 1980). I den forbindelse så de på familien som et homeostatisk system med regler og mønstre. Termostaten ble brukt som metafor på familiesystemet. Målet for systemet ble forstått å ha en jevn temperatur og hvor familien vil sette inn ulike tiltak for å opprettholde «stabiliteten» eller homeostasen (Watzlawick, m.fl., 1980, s. 8). Det overordnede forståelsesprinsippet ble sirkularitet. Sirkularitet vil si at medlemmene i systemet påvirker hverandre uavbrutt (Watzlawick, m.fl., 1980, s. 9). Bateson (1972, s. 316) beskrev dette slik: “The behavior of the governor is determined, in other words, by the behavior of the other parts of the system, and indirectly by its own behavior at a previous time”.

Bateson (1972) la mest vekt på hvordan vi tenker, ikke så mye på hva vi tenker og vet. Han mente derfor at for å forstå mennesker må vi flytte blikket over på relasjonene som de er en del av. Når vi snakker om relasjoner snakker vi også om kommunikasjon. I følge Bateson (1972) er det derfor ikke mulig å beskrive virkeligheten objektivt, da observatøren også er en del av den objektive verden, altså systemet. Det betyr at beskrivelsene blir forskjellige når flere observerer det samme.

I arbeid med grupper med minoritetsforeldre er den systemiske tenkningen sentral i vår forståelse av gruppeprosessen og det som skjer i gruppen mellom deltakerne. Vår forståelse både av oss selv og av verden rundt oss blir til i møte med andre, og det er i dette møtet at endringer kan skje (Ulleberg, 2004, s. 15). Heap (2005) trekker i den anledning fram gruppelederens forståelse og empatiske evne gjennom hele gruppeprosessen som sentral i arbeidet med grupper.

2.3 Gruppeterapi

Heap (2005) har inspirert meg i arbeidet med minoritetsforeldre i gruppeterapi. Grunntanken i gruppearbeid er at medlemmene kan hjelpe både seg selv og de andre gruppemedlemmene

ved å dele tanker de har og erfaringer de bærer med seg, og på den måten få i gang gode diskusjoner i gruppen og utvikle gode relasjoner seg imellom (Heap, 2005, s. 22).

Når jeg har studert grupper og gruppeprosessen har jeg brukt systemteorien som rammeverk. Campbell, Coldicott og Kinsella, (1994) viser i «Systemic work with organizations» hvordan systemteorien kan overføres fra familiearbeid til å kunne anvendes i organisasjoner, og på den måten forbedre mulighetene til å løse utfordringer de står ovenfor. Systemteorien forklarer ikke hvorfor gruppe medlemmene oppfører seg slik de gjør, men hjelper meg til å observere og forstå konteksten, kommunikasjonen og forbindelsene mellom gruppe medlemmene og hvordan de påvirker hverandre og gir hverandre feedback (Campbell, m.fl., 1994, s. 10).

2.3.1 Gruppeprosessen

Hovedressursen i gruppearbeidet er selve gruppeprosessen (Heap, 2005, s. 23). Heap (2005) deler gruppeprosessen inn i tre; (1) Planleggingsfasen, (2) arbeidsfasen og (3) avslutningsfasen.

(1) Planleggingsfasen

I planleggingsfasen må flere ting avgjøres; hvem er målgruppen og til hvilket formål?

Hvorfor skal vi velge gruppe og ikke individuell terapi? Hvor mange skal delta i gruppen og hvordan skal vi rekruttere? Sist, men ikke minst, hvilke forventninger har vi som gruppeledere (Heap, 2005, s.81)?

Når vi skal starte gruppe for minoritetsforeldre ved SFF er det noen kriterier vi følger.

Foreldrene har alle vedtak i barneverntjenesten om veiledning ved SFF. De kommer alle fra andre land og kulturer og gjør seg vanskelig forstått på norsk. I oppstartsmøtet får de tilbud om å delta i gruppe eller i individuell veiledning. Dersom de velger gruppe har vi en samtale der vi blir litt bedre kjent med dem samt at de får mer informasjon om gruppen. Formålet med gruppen er at vi skal snakke om det å oppdra barn i Norge og hva vi tenker er viktig, samt få foreldrenes stemmer frem og hva som er viktig for dem. Vi har valgt å bruke en evidensbasert metode ved navn «De utrolige årene» (DUÅ) (Webster-Stratton, 2007). Vi har valgt denne metoden fordi den er enkel å forstå, logisk oppbygd og har en del visuelle verktøy som vi bruker i gruppemøtene. Dette er viktig da vi kan ha foreldre som er analfabeter i gruppene.

I følge Heap (2005, s. 69) er grupper med mellom 4-6 medlemmer den størrelsen som er best når vi skal jobbe med sosio-emosjonelle emner, som både kontakt med barneverntjenesten og barneoppdragelse er. Vi starter vanligvis derfor med mellom fem og seks foreldre i gruppene, og har erfart at det mest hensiktsmessige er å ha seks medlemmer. Grunnen er at det ofte er fravær og frafall og mindre enn seks gruppemedlemmer gjør gruppene sårbare. I tillegg får alle tid til å komme med sine innspill og refleksjoner når vi ikke er mer enn seks deltakere.

(2) Arbeidsfasen

Hovedtemaene for gruppelederen i arbeidsfasen er observasjon, hypotese og intervensjon. Disse faktorene er overlappende og skjer kontinuerlig (Heap, 2005, s. 98). Den første delen av arbeidsfasen handler mye om utforskning og etablering blant gruppedeltakerne.

Gruppestruktur er et sentralt begrep i gruppeprosessen og Heap (2005, s. 146) bruker definisjonen «de mønstrene for status-, rolle- og undergruppedannelse som karakteriserer organiseringen av grupper». I denne første delen av arbeidsfasen skal gruppedeltakerne bli kjent og gruppestrukturen dannes. Gruppelederens viktigste verktøy ifølge Heap (2005, s. 172), er sin bevisste rolle som modell. Denne modell rollen er og viktig når gruppen går over i den delen av arbeidsfasen der motstridende tendenser og spenning kan komme fram. Den delen av arbeidsfasen er avgjørende for hvordan det videre gruppeforløpet utvikler seg. Målet er at gruppelederens respons bidrar til at det dannes formålstjenlige normer i gruppen (Heap, 2005, s. 188). Sirkularitet, det vil si at medlemmene i systemet påvirker hverandre uavbrutt blir et viktig begrep for meg for å forstå prosessene i gruppen (Watzlawick, m.fl., 1980, s. 9).

Når gruppen har etablert formålstjenlige normer og fordelt rollene, begynner de å jobbe konstruktivt med oppgaven (Heap, 2005, s. 209). I denne delen av arbeidsfasen jobber gruppen godt selv, men gruppelederen må være forberedt på å øke sitt aktivitetsnivå ved behov (Heap, 2005, s. 204). Samtidig endrer både normer, struktur og kommunikasjon til en viss grad seg over tid i gruppen ut ifra det de jobber med (Heap, 2005, s. 189). Systemteorien og den sirkulære forståelsen blir dermed et viktig teoretisk verktøy for å forstå hvordan gruppedeltakerne påvirker hverandre i disse fasene (Campbell, m.fl., 1994).

(3) Avslutningsfasen

Den tredje fasen i gruppeprosessen er avslutningsfasen som er en prosess preget av ambivalens og separasjonsangst. Målet i denne fasen er å hjelpe gruppemedlemmene gjennom den til selvstendighet (Heap, 2005, s. 294).

2.3.2 Gruppelederens forståelse

Gjennom hele gruppeprosessen fra start til slutt står forståelsen til gruppelederen sentralt. Heap deler forståelsen inn i fire dimensjoner (Heap, 2005, s. 99).

Den første (1) dimensjonen er forståelsen av selve problemet. I møte med foreldre fra andre kulturer er det nyttig å vite noe om de prosessene de går gjennom i møte med ny kultur (Heap, 2005, s. 103). På den måten kan det være lettere for gruppelederen å forstå foreldrenes reaksjoner i gruppen. I tillegg vet vi fra media at det går rykter i de ulike innvandrers miljøene om at barnevernet tar barn (Stokke, Olsen, 2018). Denne redselen kan og være med å prege gruppemedlemmenes fremtoning i gruppen, som f.eks. bagatellisering og benektelse av problemer (Heap, 2005). Jeg har tidligere referert til Gergen (2015, s. 6) som skrev at det er sammen vi konstruerer vår verden. Dette utsagnet gir mye mening for meg i arbeid med grupper og hvordan jeg forstår det jeg ser og hører.

Den andre (2) dimensjonen handler om forståelsen av gruppeprosessen. Alle gruppedeltakerne har med seg forskjellig «bagasje» inn i gruppen (Heap, 2005, s. 106). Målet er derfor at gruppelederen skal få gruppedeltakerne til å samarbeide på en best mulig måte på tross av sine ulikheter, og finne et meningsfullt fellesskap (Heap, 2005).

Den tredje (3) dimensjonen er forståelsen og interessen for hvert enkelt av gruppemedlemmene. Et grunnleggende prinsipp i gruppearbeid er denne vekslingen mellom å ivareta hvert enkelt medlem og deres spesielle utfordringer og behov samtidig som gruppelederen også skal ivareta gruppen som helhet (Heap, 2005, s. 110). Gergen (2015, s. 141) peker på at ved å fokusere på gruppen som helhet og forskjeller i gruppen vil de individuelle vanskene føles mindre for gruppedeltakerne.

Den fjerde (4) dimensjonen handler om gruppelederens empatiske evne (Heap, 2005). Heap snakker her om den følelsesmessige forståelsen av hvert enkelt gruppemedlem og gruppen som helhet (Heap, 2005, s. 113). Heap viser til Truak (1971) og hans begrep «kravfri varme» som innebærer forståelse, akseptering og medfølelse (Heap, 2005, s. 113). Empati er av avgjørende betydning når vi arbeider med mennesker fordi vi uten empati vanskelig kan forstå mennesker som har utfordringer vi ikke har (Heap, 2005, s. 113). I møte med minoritetsforeldre tenker jeg at det er sentralt. En del av dem har vært gjennom hendelser det er vanskelig for meg som er født og oppvokst i Norge, å forstå rekkevidden av.

2.4 Makt

Makt er et viktig begrep når det gjelder tiltak i barnevernet, fordi barnevernet har definisjonsmakten når det skal vurderes om omsorgen for barn er god nok eller ikke. I følge Rugkåsa m.fl. handler sosialt arbeid om makt, og viser til at sosialarbeideren både har makt i kraft av sin rolle i tillegg til den symbolske makten (Rugkåsa, Ylvisaker, Eide, 2017, s. 27). Med den symbolske makten mener de at sosialarbeideren har makt til å definere klientens behov og hvilke tiltak som skal settes inn for å løse problemet (Rugkåsa, m.fl., 2017, s. 27).

Askeland (2011) viser til Foucault når hun skriver at makt er i alle relasjoner og kan være synlig eller fordekt. Det kan være undertrykkende, men også produktivt. Makt er noe vi kan velge å bruke både for å kontrollere, påvirke og delta (Askeland, 2011, s. 29). Makt og rådende diskurser blir svært sentralt i møte med foreldre fra andre kulturer som har et annerledes syn på å oppdra barn. Rugkåsa m.fl. (2017, s. 29) viser til Neumann (2001) når de definerer diskurs: «En diskurs er systemer av uttalelser og praksiser som har støtte i dominerende institusjoner og sosiale prosesser i samfunnet, og som dermed framstår som mer eller mindre normale og som «sannheter» ».

Foucault (2001, s. 116) knytter makt og diskurser sammen og stiller spørsmål om hvem diskurser tjener. Han beskriver diskurser som usynlige og gjennomsluktige, det usagte som bare ligger der og som ikke blir analysert eller stilt spørsmål rundt.

Foucault (2001) mener at kunnskap i seg selv ikke er makt, men at de påvirker og forsterker hverandre. Når vi som veileder i barnevernet har definisjonsmakten ut i fra den rollen vi har, er det vi som bestemmer hvilke diskurser som gjelder. Foucault (1972) hevdet at diskursbegrepet er knyttet til mer enn bare språket, bestemte situasjoner og saker. Diskurser skaper derfor også praksiser (Eide, 2009, s. 83). Jeg tenker at bevissthet omkring egen rolle, makt og rådende diskurser er generelt viktig i barnevernsarbeid, men spesielt i forhold til jobbing med minoritetsforeldre. En del familier kommer fra autoritære diktaturer og kan derfor være redde og usikre i møte med barnevernet.

2.5 Endring og forandring

Sentralt i barnevernsarbeid står målet om endring, og som sosialarbeider er man bærere av de rådende diskurser i samfunnet for hvordan barn skal ha det (Rugkåsa, m.fl, 2017, s. 68). Dette

er generelt viktig å ha en høy bevissthet rundt, spesielt i møte med minoritetsforeldre: Det er fordi oppdragelse av barn i noen kulturer kan avvike en del fra hva som defineres som «normalt» og akseptabelt i Norge. Et eksempel er at det ikke er lov å bruke vold i oppdragelsen i Norge.

Når problemer skal løses og det skal skje en endring er det ofte slik at man fortsetter å prøve å løse problemene med de løsningene man allerede har. Bjartveit og Kjærstad (1996) kaller denne måten for gjendanning i motsetning til omdanning. En omdanning handler om å gå utenfor de rammene og konstruksjonene man har, og se etter løsninger som kan virke både ulogiske og paradoks før man har prøvd, men opplagte når man har prøvd dem (Bjartveit & Kjærstad, 1996, s. 181).

Watzlawick m.fl. (1980) var opptatt av hvordan problemer oppstår og hvordan de løses ved å gå utenom de ordinære løsningene. Watzlawick, m.fl.(1980) deler forandring inn i første- og annen ordens forandring. En førsteordens forandring er en forandring som ligger innenfor familiens forståelsesramme. Dette kaller forfatterne «mer av samme slaget» (Watzlawick, m.fl., 1980, s. 49), og betyr at vi bruker de løsningene vi har brukt tidligere. I mange situasjoner virker dette, men det er «når løsningen blir problemet» (Watzlawick, m.fl., 1980, s. 49) at vi må tenke annerledes. En annen ordens forandring ligger utenfor familiens forståelsesramme og krever at rammen må endres eller utvides. Ved en slik forandring endres familiens forståelse av seg selv som familie (Watzlawick, m.fl., 1980).

I arbeid med minoritetsfamilier tenker jeg at vi i større grad prøver å jobbe med annen ordens forandring. Minoritetsfamiliene kommer til en norsk kultur der vi møter barn på en annen måte enn det mange gjør i hjemlandet. Dette opplever jeg kan være utfordrende både for foreldre og barn. Foreldrene kan i noen situasjoner føle seg maktesløse fordi deres måte å oppdra barna på i hjemlandet ikke er forenelig med den norske måten å gjøre det på. I tillegg møter barna en annerledes kultur som de begynner å orientere seg ut i. Ikke sjelden opplever vi at barna lærer språket og de sosiale kodene raskere enn foreldrene og begynner å fortelle foreldrene hva som er lov og ikke lov. Dette gjør noe med maktbalansen i hjemmet som kan føre til at foreldrene føler seg maktesløse overfor barna. Jeg har opplevd flere ganger i veiledningen at foreldre sier «dere må lære oss» eller «hva kan vi gjøre». Dette i utgangspunktet høres enkelt ut, men min erfaring er at en annen ordens forandring krever mye både av tid og jobbing av familien.

2.6 Tilknytningsteori

John Bowlby, barnepsykiater og psykoanalytiker, regnes som grunnleggeren av tilknytningsteorien (Hart & Schwartz, 2008). I arbeid med foreldre og barn er tilknytningsteorien sentral. Bowlby mente at evnen til tilknytning var medfødt hos barnet for å regulere samspillet med omsorgspersonen og for å sikre det beskyttelse (Hart, & Schwartz, 2008, s. 10). Et viktig begrep i Bowlby sin tilknytningsteori er atferdssystemet. Han var banebrytende i sin tid og åpnet opp for å inkludere andre fagfelt i sin psykologiske forskning som blant annet det etnologiske og det systemteoretiske perspektivet (Hart, & Schwartz, 2008, s. 98). For å forklare atferdssystemet brukte han begrepene homeostase og feedback fra systemteorien for å illustrere mekanismene som regulerte den følelsesmessige kontakten mellom mor og barn (Hart & Schwartz, 2008, s. 66). Målet er å ha en likevekt eller indre balanse i den følelsesmessige kontakten, homeostase, og den reguleres ved at barnet øker eller minsker avstanden til omsorgspersonen på bakgrunn av signaler barnet får, feedback (Hart & Schwartz, 2008, s. 66). Disse mekanismene mente Bowlby gjorde seg gjeldene gjennom hele livet (Hart & Schwartz, 2008, s. 66). Mæhle bruker en transnasjonell forståelsesramme når han forklarer hvordan utviklingspsykologien kan brukes som en ramme for det familieterapeutiske arbeidet (Mæhle, 2010, s. 642). Den transnasjonelle forståelsesrammen er systemisk og tar utgangspunkt i at barnet hele tiden er i en kontinuerlig og gjensidig påvirkningsprosess med sitt omsorgsmiljø, der de tolker og skaper mening (Mæhle, 2010, s.642). Mæhle peker videre på at tilknytningsteorien kan brukes som et rammeverk for å forstå handlinger og reaksjoner hos barnet (Mæhle, 2010, s. 643).

2.7 Indre samtaler og forståelse

Når jeg har samtaler med minoritetsforeldre som bruker tolk blir det naturlige pauser når tolkene oversetter, dette gjør at de indre samtalene mine får større plass i samtalene. På lik linje med at vi tolker det vi hører og ser, vil også tolkene tolke det foreldrene sier på sin måte. Når tolkene blir som ekstra ledd i samtalene kan det føre til at misforståelser lettere kan oppstå. Dette utfordrer meg til i større grad å bruke min indre stemme til å bli den ytre.

Andersen (2005) skriver om de indre samtalene som vi har med oss selv i terapi. Det er de indre stemmene våre som forteller oss hvordan vi forstår det vi hører og hvordan vi kan respondere (Andersen, 2005, s. 167). De indre samtalene gjenspeiler hva terapeuten erfarer, tenker og føler, men ikke sier høyt i terapien (Rober, 2005). Rober (2005) deler de indre

samtalene terapeuten har med seg selv i terapien i to grupper. Den ene gruppen med samtaler handler om refleksjoner terapeuten har med seg selv på bakgrunn av de opplevelsene han har med seg (Rober, 2005). Den andre gruppen samtaler handler om refleksjoner knyttet til den profesjonelle rollen terapeuten har (Rober, 2005).

Når jeg skal jobbe med min indre samtale, velger jeg å bruke Gadamer's hermeneutiske sirkel som det teoretiske verktøyet. Den hermeneutiske sirkel er en måte å se på forståelsesprosessen på og hvordan vi kan jobbe med å utvide vår forståelse (Lægreid & Skorgen, 2001). Ved å se på møtet mellom foreldrene og oss veiledere gjennom den hermeneutiske sirkel kan det øke bevisstheten på vår egen forforståelse og det vi bringer med oss inn i møtet med familiene. Vi har en virksomhetshistorie som har blitt dannet over år både gjennom tidligere historie og kultur og nåværende historier gjennom oppvekst, utdanning, media og jobb (Lægreid & Skorgen, 2001). Den danner en forståelseshorisont med bevisste og ubevisste holdninger og meninger allerede før vi kommer i kontakt med familiene (Lægreid & Skorgen, 2001).

Gadamer kaller dette fordommer, og da bruker han begrepet med positivt fortegn (Thomassen, 2006, s. 86). Det er fordommene våre som gjør det mulig for oss å forstå noe i det hele tatt (Thomassen, 2006, s. 86). Ved å være bevisst på mine fordommer og sette ord på det ved å undre meg og spørre, kan det styrke samtalene med foreldrene og på den måten kan min indre stemme i større grad bli min ytre stemme og jeg kan få en større forståelseshorisont.

2.8 Migrasjon

Pote, Stratton, Cottrell, Boston, Shapiro, og Hanks (2000, s. 10) trekker fram viktigheten av og å ha fokus på den kulturelle konteksten i arbeidet og hvordan det påvirker oss. Når vi jobber med minoritetsforeldre er det derfor viktig å ha med seg en forståelse av prosessen som skjer når mennesker kommer til en ny kultur.

Heap (2005, s.103) beskriver «Kultursjokkmodellen» som en prosess mennesker går igjennom når de kommer til en ny kultur. Han deler modellen inn i fem: Det første møtet med den nye kulturen preges av en idyllisering, han beskriver den som en slags «turistfase» (Heap, 2005, s.103). Det neste stadiet preges av mer en realitetsorientering i form av ulikheter og frustrasjon samt savn av sosial og språklig kompetanse. Denne fasen går så over til at de blir mer utadvendte og de trekkes mellom savnet av det som var og et behov for å se framover. I den fjerde fasen ser de mer etter løsninger og er orientert mot tilpasning. I den siste fasen har

de klart en tilpasning mellom sin egen og den nye kulturen (Heap, 2005, s.103). Kjennskap til denne modellen kan være til hjelp i gruppearbeidet for å forstå gruppedeltakernes reaksjoner på ulike tema og ting som kommer opp. Gruppedeltakerne er ikke nødvendigvis i samme fase, og derfor kan reaksjonsmønstrene være ulike.

Fuglerud (2001) peker på at migrasjonen har endret seg over tid. Det synes som om migranter ikke søker samme integrasjon som tidligere når de kom til sitt nye land. I dag ser vi i større grad det han kaller for «Langdistanse-nasjonalisme», som betyr at menneskene som kommer fortsetter å ha sin identitet til opprinnelseslandet (Fuglerud, 2001, s. 195).

2.9 Kultursensitivitet

I arbeid med minoriteter går kulturbegrepet igjen. Rugkåsa (2008, s. 79) ramser opp «Flerkulturelt samfunn, kulturelt mangfold, kulturelle forskjeller og likheter (...)», som noen av de viktigste kulturbegrepene. Spørsmålene er mange rundt disse begrepene innen sosialarbeider feltet, hvor mye må vi vite om de ulike kulturene, hvor mye hensyn skal vi ta, skal vi behandle alle likt, jmf. Velferdstatens likhets ideal (Rugkåsa, 2008, s. 79)? I følge Kvale og Brinkmann (2015) tar mange samfunnsvitere avstand fra å definere hva medlemmene i en kultur deler:

I dagens forskningslitteratur fremstilles ofte kultur som en samling med praksiser, som subjektposisjoner og som ressurser som mennesker henviser til når de utfører handlinger og forteller historier. Forskjellige kulturer kan innebære ulike former for samspill med ukjente mennesker, både med hensyn til initiativ, direktehet, spørreformer og lignende (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 173).

Jeg har derfor valgt å fokusere på begrepet kultursensitivitet som jeg føler er dekkende for det jeg skal forske på. Dette handler om å få mer kunnskap om kulturer samt å akseptere disse forskjellene (Bredal, 2009, s. 45). I tillegg vil jeg ha en kontekstuell tilnærming, som betyr at man prøver å forstå foreldrene man jobber med ved å se på hva som påvirker oss både av historiske, sosiale, kulturelle og politiske faktorer (Rugkåsa, m.fl., 2017, s. 12). Rugkåsa m. fl. viser til Engebriktzen (2012) når hun trekker fram betydningen av transnasjonale omsorgsrelasjoner som også er viktig å ha med seg i en kontekstuell tilnærming (Rugkåsa, m.fl., 2017, s. 13). En del av minoritetsforeldrene som kommer til Norge har ønske om å

oppretholde en del normer og verdier fra opprinnelseslandet, og i tillegg kan de ha sosiale og økonomiske forpliktelser som kan påvirke familiens liv i Norge (Rugkåsa, m.fl., 2017, s. 14).

Quereshi og Fauske (2010, s. 242) har sett på en del undersøkelser som er gjort de senere årene og da spesielt i forhold til de familiene som har behov for tolk og refererer til Andenæs m.fl. 2000, Nilsen 2005 og Ørvig 2007. Det som ofte går igjen er at foreldrene på tross av at de bruker tolk ikke forstår det som blir sagt i møter (Quereshi & Fauske, 2010, s. 242). Det er derfor viktig for oss sosialarbeidere å ha kjennskap til både det juridiske rammeverktøyet, familienes spesielle historie og deres posisjon i samfunnet samt ferdigheter i bruk av tolk (Quereshi & Fauske, 2010, s. 245). For å få til et godt møte er det viktig å møte familiene med åpenhet og nysgjerrighet. Vi må unngå stereotypier, men heller få fatt i nyanser og jobbe mot en felles forståelse. For stort fokus på kultur kan føre til barrierer istedenfor forståelse (Quereshi & Fauske, 2010). I søken etter å forstå er det viktig å være bevisst på samfunnets diskurser og da spesielt i det barnevernsfaglige arbeidet. Rugkåsa m.fl. (2017, s. 29) peker på at det er sterke normative (retningsgivende) føringer for hvordan barn skal ha det i Norge, og disse tattforgritthetene er med og styrer våre vurderinger og handlinger.

2.10 Forskning

I forhold til studiens problemstilling har jeg vurdert det som mest relevant å ta utgangspunkt i norsk forskning i forhold til feltet barnevern og innvandring. Jeg har og vurdert det dithen at et internasjonalt perspektiv vil bli et for stort område å undersøke ut ifra masteroppgavens beskjedne omfang.

I 2014 gav NTNU Samfunnsforskning ut «Møter mellom innvandrere og barnevernet» (Paulsen, Thorshaug, Berg, 2014). Her setter de fokus på kommunikasjon og samhandling mellom barnevernet og innvandrere, men konkluderer med at det på dette feltet er generelt lite forskningsbasert kunnskap (Paulsen, m.fl., 2014). Paulsen m.fl. (2014, s. 65) peker på at det er mye tilgjengelig litteratur som omhandler kommunikasjon og kulturmøter, men lite som omhandler praksis og erfaringer både fra brukerperspektivet og de ansatte. I tillegg er det lite forskning på hvordan tiltak i barnevernet fungerer generelt og spesielt i forhold til minoritetsforeldre (Paulsen, m.fl., 2014, s. 67).

Statistisk sentralbyrå sine analyser viser at innvandrerbarn er overrepresentert i barnevernet, men gir ikke svar på hvem, hva og hvorfor (Paulsen, m.fl., 2014, s. 67). Paulsen m.fl. (2014)

konkluderer på bakgrunn av den forskningen som er gjort at det er behov for mer jobbing med blant annet:

- Økt kunnskap om bruk av tolk og styrking av kvalifiseringen av tolker.
- Økt fokus på brukerperspektivet med blant annet brukerundersøkelser.
- Kompetanse oppbygging av barnevernet.
- Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for på den måten komme tidligere inn med helhetlig hjelp.

NTNU Samfunnsforskning startet på oppdrag fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) et forskningsprosjekt i 2013 som resulterte i rapporten: «Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet» som ble publisert i juni 2017 (Berg, Paulsen, Midjo, Haugen, Garvik, Tøssebro, 2017). Prosjektets formål var blant annet å videreutvikle og forbedre arbeidet med barn, unge og familier med innvandrerbakgrunn, herunder bidra til at minoritetsperspektivet i større grad blir integrert i barnevernsarbeidet. En av de tingene de gjorde var å analysere og se på detaljene i statistikken som viser at innvandrerbarn er overrepresentert i barnevernet. Det de fant var blant annet at innvandrere, da spesielt flyktninger er overrepresentert i hjelpetiltak. Når dataene kontrolleres opp i mot sosioøkonomiske faktorer blir forskjellene mindre mellom barn med innvandrerbakgrunn og barn uten, bortsett fra barn med flyktningebakgrunn. Når det gjelder omsorgstiltak, dvs. flytting av barn, er det lite forskjeller mellom barn med innvandrerbakgrunn og barn uten. Unntaket er der en av foreldrene har utenlandsk bakgrunn, de er overrepresentert i omsorgstiltak.

Vår studie viser at møtene mellom barnevernet og innvandrerbefolkningen handler om mye mer enn kultur. Det handler om både informasjonsmessige, språklige, relasjonelle og kulturelle faktorer. Det trengs et bredt fokus der både det generelle og det spesielle får plass og der det er plass til flere perspektiver; minoritetsperspektiv, levekårsperspektiv, flyktningeperspektiv (Berg, m.fl., 2017, s. 10).

Denne studien viser blant annet at det er viktig at vi ikke bare fokuserer på kultur i møte med minoritetsforeldre, men også de sosioøkonomiske faktorene. Grønnevik (2016) peker også i sin masteroppgave på de sosioøkonomiske faktorene som fattigdom, bosted og nettverk som sentrale for hvordan minoritetsfamilier håndterer livene sine i nytt land.

Et av de mest brukte tiltakene i familier med innvandrerbakgrunn er det som kalles råd og veiledning (Paulsen, m.fl., 2014, s. 33). Berg, m.fl. (2017, s. 119) sine studier viser at det er mange forskjellige råd og veiledningstiltak, men den veiledningen foreldrene skårer høyest på, er veiledning som bærer preg av dialog og hvor foreldrene føler at de blir involvert og har mulighet for å medvirke.

3 Metode og design

I denne delen vil jeg presentere studiens valgte metode og design. Jeg vil starte med å presentere mitt vitenskapsteoretiske ståsted da det er sentralt i forhold til valg av analysemetode. Videre vil jeg beskrive forskningsprosessen og valgene jeg tok underveis. Jeg vil også belyse utfordringer med bruk av tolk og forskning på egen arbeidsplass. Avslutningsvis vil jeg si noe om validitet, reliabilitet, egen forforståelse, etiske problemstillinger og svakheter ved oppgaven.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted

Jeg har valgt fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming når jeg har forsket på minoritetsforeldres opplevelse av gruppeterapi. Det er fordi jeg ønsket å beskrive foreldrenes opplevelse i tillegg til at jeg ville fortolke og uansett forventet at det ville skje en fortolkning av det som kom frem i intervjuene. Edmund Husserl grunnla fenomenologien som filosofi rundt 1900 tallet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 44). Fenomenologien har senere blitt utviklet videre av blant annet Martin Heidegger fra å handle om bevissthet og opplevelse til og å handle om menneskets livsverden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 44). Med livsverden menes slik vi opplever verden til dagen uavhengig av og forut for alle forklaringer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). En fenomenologisk tilnærming tar altså utgangspunkt i hvordan informantene opplever fenomenene. Videre søker vi en forståelse og en dypere mening i informantens opplevelser (Thagaard, 2013). Den fenomenologiske tilnærmingen er utbredt i kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 44). Når vi skal søke etter informantens opplevelser er det viktig å være trygg på temaet vi skal snakke om, i tillegg til at vi bør vite noe om personen vi skal intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 47). Når jeg intervjuet foreldre fra andre kulturer var det derfor viktig for meg å vite noe om hvem de er og kulturen de kommer fra. Spørsmålene jeg stilte meg på forhånd var: Hvordan opplever de meg og min rolle? Hvordan vil det påvirke svarene jeg får? Hvordan kan jeg forstå kroppsspråket deres?

Hermeneutikk betyr læren om fortolkning av tekster og denne tradisjonen har vært sentral de siste århundrene innenfor humaniora (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 73). Den klassiske hermeneutikken var mest opptatt av de religiøse, juridiske og litterære tekstene, men hermeneutikken har nå utviklet seg til og å handle om diskurser og handlinger (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 74). Ricour (1999) var opptatt av mening som menneskelig fenomen, og

så på mennesket som selvfortolkende og formet av tradisjon og historie. I en hermeneutisk tilnærming legger en altså vekt på fortolkning av mening og at det ikke finnes en sannhet, men alt må ses i lys av den sammenhengen det opptrer i (Thagaard, 2013). Når jeg fortolket det som kom fram i intervjuene var derfor både konteksten og kulturen viktige faktorer. Konteksten var i dette studiet et barnevernstiltak som jeg er en del av. Jeg måtte derfor ta høyde for at det kunne være vanskelig for foreldrene å svare ærlig på bakgrunn av den maktposisjonen jeg er i som veileder i et barnevernstiltak.

3.2 Valg av forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming

Innen forskning skilles det mellom den kvantitative og den kvalitative forskertradisjonen (Bjørndal & Hofoss, 2015, s. 21). Kort sagt søker den kvantitative eller den positivistiske forskningen å forklare fenomener som iakttas, mens den kvalitative eller den hermeneutiske forskningen søker å forstå og fortolke fenomener (Bjørndal & Hofoss, 2015, s. 21). Jeg valgte en kvalitativ tilnærming fordi den søker å komme nær informantenes beskrivelse og perspektiv mer enn generell informasjon og stemmer derfor godt med studiens intensjon (Kvale & Brinkmann, 2015). Målet mitt med studien var å få belyst hvordan minoritetsforeldrene har opplevd gruppeterapi. En kvalitativ tilnærming er opptatt av å tolke det som kommer fram i lys av den konteksten det opptrer i (Thagaard, 2013, s. 18). Det er svært sentralt i min studie når konteksten er et barnevernstiltak og det maktspektet det innebærer. Kvalitativ forskning er mer fleksibel enn en kvantitativ og dette gjør at jeg kan tilpasse intervjuene på bakgrunn av de erfaringen jeg gjør meg underveis i prosessen (Thagaard, 2013, s. 18).

Kvalitativ metode innebærer systematisk innsamling av data, bearbeiding og analyse av materialet fra samtaler, observasjon eller skriftlig tekst (Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2016).

3.3 Kvalitativt forskningsintervju

Jeg ønsket å undersøke foreldrenes opplevelser og erfaringer med gruppeterapi. På bakgrunn av det valgte jeg å intervju informantene. I kvalitativ forskning er intervju den mest brukte måten å få inn data på (Johannessen, m.fl., 2016, s. 135). Jeg valgte å bruke semi-strukturerte kvalitative intervju. Semi-strukturerte intervju kjennetegnes ved at de er delvis strukturerte og har en intervju guide der tema er bestemt på forhånd, men rekkefølgen bestemmes underveis

(Kvale, 2007). Intervjuene kan fremstå mer som en dialog enn spørsmål og svar intervjuer (Johannessen, m.fl., 2016, s. 135). Dette innebærer at forskeren kan tilpasse spørsmålene til de temaene informanten kommer opp med (Thagaard, 2013, s. 97). Målet var å komme mer i dybden og få fram foreldrenes opplevelser og erfaringer de har hatt med å gå i gruppe. Gjennom intervjuet søker man å forstå informantens livsverden, det vil si hvordan vedkommende opplever sin hverdag, uavhengig av og forut for alle forklaringer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). Dette samsvarer godt med oppgavens fenomenologiske og hermeneutisk tilnærming.

3.4 Utvalg og rekruttering

Utgangspunktet for denne studien var at jeg ønsket å undersøke hvordan minoritetsforeldre opplevde gruppetilbudet vi har ved SFF. SFF er det eneste barnevernstiltaket i Bergen som har denne typen gruppetilbud til minoritetsforeldre som bruker tolk. Jeg måtte derfor rekruttere informantene fra egen arbeidsplass. Jeg ville undersøke dette ved å intervju 4 personer som hadde gått i gruppe for minoritetsforeldre ved SFF. Jeg ønsket å gjøre et strategisk utvalg. Strategisk utvalg betyr at informantene er valgt ut på bakgrunn av kvalifikasjoner eller egenskaper som kan knyttets til problemstillingen og det teoretiske grunnlaget (Thagaard, 2013, s. 60). Ut i fra min problemstilling betyr det at mitt utvalg har gått i gruppe for minoritetsforeldre ved SFF og ikke snakker norsk. Det er flest mødre som har gått i gruppene våre og jeg har derfor ikke klart å rekruttere menn som informanter.

Av de åtte gruppene vi har hatt der vi har benyttet tolk har jeg vært gruppeleder for seks av dem. Det vil si at jeg ønsket å rekruttere fra de to resterende gruppene, noe som viste seg vanskelig. Den første gruppen var utelukket da den ble avsluttet for to år siden, og på grunn av språkbarriere og manglende informasjon om hvor de oppholdt seg, var det vanskelig å få kontakt med deltakerne. Den gruppen som sto igjen var gruppen som ble avsluttet i begynnelsen av juni -2017. Her hadde jeg et utvalg på fire personer som oppfylte kriteriet ved at de hadde fullført hele gruppeforløpet. Utgangspunktet mitt med fire informanter var svært sårbart og jeg var avhengig av at de alle ville stille til intervju. Optimismen min var stor da de to første sa ja til et intervju. Jeg bestilte tolk og sendte SMS med påminnelse samme dag de skulle møte. Ingen av dem møtte. Jeg sendte ny SMS med tilbud om nytt tidspunkt uten at jeg fikk respons.

På bakgrunn av dette har jeg vært nødt til å intervju egne gruppedeltakere. For å få et best mulig grunnlag valgte jeg å spørre alle gruppedeltakerne fra gruppen som ble avsluttet i juni 2017. Fire av seks personer hadde fullført gruppeforløpet. Av disse fire hadde to fortsatt individuell veiledning av to av mine kollegaer og to var avsluttet fra SFF. Alle disse fire sa ja til intervju og møtte til avtalt tid. Av disse fire informantene kom Informant 1 fra Somalia, Informant 2 fra Spania, Informant 3 fra Vietnam og Informant 4 fra Somalia.

3.5 Å forske på egen arbeidsplass

Når jeg skulle forske på min egen arbeidsplass var det i den forbindelse en del spørsmål og problemstillinger jeg måtte være bevisst på. For eksempel: Hvordan ville det påvirke meg i min tolking av dataene? Ville jeg klare å være ærlig i det jeg skriver i studien dersom det kom fram kritikk av det jeg gjør sammen med mine kollegaer? Jeg tenker imidlertid at jeg arbeider ved en arbeidsplass med takhøyde for både positive og negative tilbakemeldinger. Vi har i personalgruppen jobbet en del med å kunne være ærlige og gi hverandre feedback etter samtaler, både positivt og negativt. Vi jobber i tillegg med evaluering av gruppene etter hvert gruppeforløp og ser på hva vi kan gjøre bedre. Jobbing med minoritetsforeldre er et satsningsområde på SFF og ærlige tilbakemeldinger er derfor viktige. Jeg har under hele prosessen opplevd en positiv nysgjerrighet og engasjement fra kollegaer og ledelse for at dette prosjektet skulle kunne gjennomføres.

3.6 Utforming av intervjuguiden

Intervjuguiden er det manuskriptet jeg har som har hjulpet meg til å strukturere intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 162). Jeg startet med følgende spørsmål (vedlegg 3):

1. Fortell hvordan du har opplevd å gå sammen med andre minoritetsforeldre ukentlig i gruppe i ca. 5 måneder.

Detter ble jeg mer konkret i forhold til hva jeg ønsket å finne ut og spurte videre:

2. Fortell hva du opplever har vært det mest nyttige med å gå i gruppe, trekk fram et til to eksempler.

Det var ganske klart for meg hva jeg ønsket å spørre informantene om allerede da jeg begynte å jobbe med problemstillingen. Det som tok litt tid var å få spørsmålene konkrete nok, samtidig som de skulle være åpne.

I mine forberedelser har jeg lest meg opp på Heaps (2005) gruppeteori og Webster-Stratton (2007) sin beskrivelse av gruppemetoden og teoriene bak «De utrolige årene». Jeg har i tillegg lest nyere forskning med vekt på Bufdir sitt forskningsprosjekt som startet i 2013 og som resulterte i «Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet» som ble publisert i juni 2017 (Berg, m.fl., 2017).

Jeg ønsket i utgangspunktet å foreta et prøveintervju fordi jeg var nysgjerrig på hvordan det ville fungere med tolking. På grunn av få informanter var jeg imidlertid nødt til å droppe prøveintervju.

3.7 Gjennomføring av intervjuene

Jeg valgte å gjennomføre intervjuene på min arbeidsplass på dagtid. Jeg brukte tolk og var derfor avhengig av at det skjedde på dagtid når tolkene jobbet. Jeg valgte kontoret til SFF fordi jeg vurderte det som mest hensiktsmessig både for informantene og meg. Maktaspektet er en viktig faktor. SFF er et barnevernstiltak og jeg var usikker på hvordan informantene ville oppfatte det dersom jeg kom hjem til dem og om de torde å si i fra at de ikke ønsket det. I tillegg har jeg og en erfaring fra arbeidet mitt som veileder at det ofte blir laget mye i stand av mat når vi kommer på hjemmebesøk. I tillegg er ofte barna og tilstede. Dette vurderte jeg som faktorer som kunne forstyrre intervjuet, samt at det kunne være belastende for informantene å ha «barnevernet» på besøk.

For å understreke at det var et intervju, brukte jeg et samtalerom med møtebord mellom oss. Konteksten var da annerledes enn ved veiledning der samtalerommene er møblert med en sofa og et lite bord. Konteksten kunne derfor anses som mer formell ved intervjuet. I tillegg begynte jeg med å gjennomgå informasjonsskrivet på nytt før jeg startet intervjuet for å være sikker på at informantene forstod hva vi skulle. Kvale & Brinkmann (2015) viser til Keats (2000) når de peker på viktige faktorer som kan være avgjørende for å lykkes med et tverrkulturelt intervju:

- Stille spørsmål for å få informasjon.
- Svare direkte.
- Være direkte til tabublagte emner.
- Ha øyenkontakt når vi snakker.

- La intervjuer og informant være av samme kjønn (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 173).

Det siste punktet er ikke relevant for meg, da alle mine informanter er mødre.

Samtlige av informantene gav meg tilbakemeldinger på ting vi som gruppeledere kunne gjøre annerledes og bli bedre på, noe som overrasket meg noe. Den av informantene som jeg opplevde som mest utrygg var den jeg intervjuet først. Før vi startet intervjuet måtte jeg gå gjennom steg for steg hva vi skulle, i tillegg til at hun ba meg lese spørsmålene. Jeg opplevde derfor at jeg ble usikker og overfladisk i mine spørsmål og gikk lite utenom de spørsmålene jeg hadde. Jeg tror det var flere faktorer som påvirket dette, men av hensyn til gjenkjennelse av informanten kan jeg ikke gå detaljert inn på alle faktorene. I etterkant tenker jeg at som uerfaren intervjuer burde jeg ha intervjuet en av de andre informantene først, slik at jeg ble noe tryggere i min rolle. Og på den måten klarte å gå mer i dybden på hennes opplevelser.

3.8 Bruk av tolk under intervjuene

Jeg brukte tolk i tre av fire intervju, noe som kan være utfordrende for kommunikasjonen mellom informanten og meg. Ved at det er et ekstra ledd i kommunikasjonen må i gjennom kan det oppstå misforståelser. Jeg opplevde for en tid tilbake at en tolk tolket at mors kjæreste hadde reist til hjemlandet, men det mor fortalte oss var at han ville reise. Dette ble ikke oppklart før ved neste samtale med mor da kjæresten igjen ble et tema. Dette er en illustrasjon på hvor krevende det kan være for foreldre å bli forstått og viktigheten av gode tolker. Kvale & Brinkmann (2015) peker på tolkens rolle som assistent i intervjuet og viktigheten av at de ikke overtar rollene til verken informanten eller intervjueren (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 173). Jeg må derfor ta høyde for at jeg kan ha misforstått noe under intervjuene og ved den påfølgende transkriberingen.

I Bergen kommune har vi en egen tolketjeneste som vi er pålagt å bruke. Det er så langt jeg vet få statsautoriserte tolker ved tjenesten. På bakgrunn av erfaring ba jeg derfor om utvalgte tolker til intervjuene som minoritetsforeldrene har beskrevet som gode.

Tolkene er underlagt taushetsplikt og jeg velger derfor ikke å gå videre inn på dette temaet (Forskrift om statsautoriserte tolker, 1997).

3.9 Transkribering

Jeg brukte en digital opptaker av merket Olympus. I tillegg noterte jeg meg tanker jeg fikk under intervjuene. Jeg valgte å gjøre transkriberingen selv for å bli bedre kjent med innholdet i intervjuene. Under transkriberingen valgte jeg å skrive ord for ord som ble sagt på norsk. Jeg markerte i tillegg et punktum for hvert sekund foreldrene snakket på sitt språk (Vedlegg 4). Det samme gjorde jeg når tolkene tolket til foreldrene på deres språk. Dette gjorde jeg for å få fram hvor lenge foreldrene snakket før tolkene oversatte og visa versa. I forhold til kommunikasjonen mellom informanten og meg var det en fare for at noe kan ha blitt utelatt når informanten snakket lenge uten at tolken oversatte. Jeg markerte alle pausene foreldrene og tolkene hadde med (antall sekunder). Mine egne pauser valgte jeg å markere med punktum (Vedlegg 4).

Transkribering er i utgangspunktet en tidkrevende prosess og det ble ekstra krevende når jeg skulle transkribere det tolkene sa. Under intervjuene opplevde jeg å få med meg det meste tolkene sa, men under transkriberingen kom det fram ting jeg ikke hadde fått med meg under intervjuene. I tillegg var det svært krevende å transkribere ord for ord fordi tolkenes oversettelser var av varierende kvalitet. Det ble derfor mye spoling under transkriberingen og til tider noen underlige setninger. På tross av at hastigheten på avspillingen ble satt ned, var det ord som ble umulige for meg å transkribere. Disse markerte jeg med streker i teksten. Jeg mener likevel at det ikke er av betydning for analysen da det er få ord jeg ikke klarte å tyde.

3.10 Analysemetode

Jeg har valgt en analyse inspirert av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) som analysemetode. IPA regnes for å være hermeneutisk og fenomenologisk. Hermeneutisk ved at den tar utgangspunkt i at foreldrene velger ut det de vil formidle av erfaringer, og jeg må tolke dataene for prøve å forstå erfaringene deres (Smith, Flowers, Larkin, 2009, s. 3). Smith m.fl. (2009, s. 3) peker på at IPA ikke bare er hermeneutisk, men den er dobbel hermeneutisk og forklarer den doble hermeneutikken slik at IPA forskeren prøver å forstå hvordan informanten prøver å forstå hva som skjer med dem.

IPA er fenomenologisk ved at den er opptatt av hvordan mennesker skaper mening på bakgrunn av sine erfaringer (Smith, m.fl., 2009, s. 12). IPA er og influert av det ideografiske fordi den er opptatt av å gå i dybden på detaljene i opplevelsen til informanten (Smith, m.fl.,

2009, s. 29). I tillegg er den sosial konstruksjonistisk ved at vi skaper vår virkelighet gjennom samhandling, språket og konteksten vi er i (Smith, m.fl., 2009, s. 196).

Analyseprosessen

Jeg har valgt å bruke Dallos og Veteres (2005) sin beskrivelse av analyseprosessen i IPA. Det valget tok jeg fordi jeg opplevde at i deres beskrivelse av analyseprosessen stod jeg noe friere slik at mine egne tolkninger kom bedre fram. Dallos og Vetere (2005) beskriver analyseprosessen i IPA i seks trinn.

Trinn 1: Lese og re-lese transkripsjonene:

Jeg begynte med det første intervjuet og tok de neste intervjuene i kronologisk rekkefølge. Jeg både hørte gjennom det og leste det flere ganger for å gjøre meg godt kjent med teksten. På dette første trinnet er det selve teksten som er det viktigste (Dallos & Vetere, 2005).

Trinn 2: Innledende koding og analyse:

I trinn to begynte jeg å notere. Jeg delte arkene med transkripsjoner inn i tre kolonner der jeg på venstre side noterte nøkkelord eller nøkkelutsagn og oppsummeringer for på den måten prøve å identifiserer meningsfortetningene (Dallos & Vetere, 2005). Underveis i dette arbeidet fikk jeg mange tanker om både mening og teorier. Jeg valgte derfor å gjøre trinn to og tre parallelt.

Trinn 3: Utvikle fremvoksende temaer notere, sortere og se etter mønstre:

I trinn tre noterte jeg på høyre side i teksten tanker og refleksjoner jeg fikk på bakgrunn av utsagn i trinn 2 (Dallos & Vetere, 2005). I tillegg prøvde jeg å koble mine egne tanker og refleksjoner til teori. Min forståelse ble utvidet ved å sette alle disse delene sammen. Denne forståelsesprosessen beskriver Gadamer i den hermeneutiske sirkel (Lægreid & Skorgen, 2001).

Trinn 4: Nummerering av nøkkelutsagn:

Nøkkelutsagnene eller nøkkelordene ble så kronologisk nummerert. Jeg noterte i venstre kolonne hvilken informant det tilhørte og linjenummer. På denne måten var det lett for meg å finne tilbake når jeg skulle analysere. Etter å ha gått gjennom de fire første trinnene i analysen gikk jeg videre til neste intervju og gjentok samme prosess (Dallos & Vetere, 2005).

Trinn 5: Sortering av nøkkelutsagn og identifisering av hovedfunn:

Når trinn 1 til 4 var gjort med alle intervjuene satt jeg igjen med 162 nøkkelutsagn. Disse ble så klippet opp og lagt ut over bordet ett og ett intervju. Jeg begynte så å se etter sammenhenger og samlet de i bunker (Dallos & Vetere, 2005). Jeg tok ett og ett intervju for på den måten prøve å ha en best mulig oversikt.

Trinn 6: Navngi hovedfunn:

Når jeg skulle navngi funnene mine brukte jeg høyre side i transkripsjonene og prøvde å koble disse til teori (Dallos & Vetere, 2005). Etter å ha identifisert 4 hovedfunn gikk jeg gjennom dem igjen, og kom fram til 11 underkategorier.

Jeg kom fram til følgende fire hovedfunn og elleve underkategorier ved hjelp av IPA:

1. Informantenes opplevelse ved å delta i gruppen.
 - Gruppemedlemmene lærer av hverandre.
 - Det er lettere å snakke om det som er vanskelig når andre også deler sine utfordringer med gruppen.
 - Høy trivsel i gruppen.
 - Forbedringer i gruppetilbudet.
2. Informantenes opplevelse av makt i barnevernet.
 - Informantenes opplevelse av gruppelederne som lærere.
 - Informantenes frykt for barnevernet.
3. Informantenes opplevelse av en styrket relasjon til barna.
 - Bedre relasjon til barna.
 - Ny forståelse av barns behov.
 - Styrke foreldrene i foreldrerollen.
4. Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse.
 - Kulturelle forskjeller på å oppdra barn.
 - Ønske om mer opplæring i å oppdra barn i Norge.

3.11 Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er sentrale begreper i forskningen. Validitet handler om forskningens gyldighet og reliabilitet handler om forskningens pålitelighet og begrepene var i utgangspunktet knyttet til kvantitativ forskning (Thagaard, 2013, s. 23). I kvalitativ forskning får disse begrepene en noe annen betydning fordi tolkningen ses i sammenheng med den fenomenologiske og hermeneutiske forståelsesrammen (Thagaard, 2013, s. 23).

Kvale og Brinkmann (2015, s. 212) mener det er mer komplisert å vurdere gyldigheten, altså forskningens validitet av transkripsjonen enn påliteligheten, altså reliabiliteten. Det begrunner de med at en «ord for ord transkripsjon» kan få ulik betydning avhengig av tegnsetting. Det har også vært en av utfordringene når jeg har transkribert intervjuene. Kommunikasjonen jeg har med foreldrene går gjennom tolkene og det er derfor vanskelig for meg å vite både hva foreldrene har lagt trykk på i samtalen, kroppsspråk knyttet til det de sier og tonefall. En del tolker lar foreldrene snakke relativt lenge for å forstå helheten og på den måten klare å oversette bedre. De fleste tolkene sier at det ikke er mulig å oversette ord for ord fordi språket deres ikke har de samme ordene som det er i det norske språket. Dette fører til at tolkene noen ganger bruker mange ord for å forklare i tolkingen. Jeg har derfor valgt og ikke bruke verken komma eller punktum i transkriberingen, men å lese transkriberingene og lytte til opptakene for prøve å forstå helheten. Dette gjør at jeg kan ha mistet noe informasjon og eventuelt misforstått noe. Jeg har prøvd å unngå misforståelser under intervjuene så langt som mulig ved å spørre igjen og gjenta det jeg har hørt dersom noe er uklart. Før vi startet intervjuet var jeg tydelig på at det var viktig at de spurte dersom jeg var uklar i min spørsmålsstilling.

Det er viktig å styrke validiteten og reliabiliteten i den kvalitative forskningen ved å argumentere og redegjøre for selve prosessen og fremgangsmåten i studien (Thagaard, 2013, s. 204). I tillegg er egne refleksjoner viktige, samt det å være kritisk til hvordan dataene tok form (Thagaard, 2013, s. 204). Dette betyr at det har vært viktig å se på min egen forforståelse og erfaringene jeg har fra feltet jeg skal forske på, da dette har vært med på å påvirke meg. Thagaard (2013) skriver at det kan være hensiktsmessig å vise til alternative tolkninger som mindre relevante fordi det kan styrke egne tolkninger i studien.

3.12 Å arbeide med egen forforståelse

I de senere årene har det kommet mange familier fra andre kulturer til Norge. På bakgrunn av statistikk ser vi at andelen som har kontakt med barnevernet er større prosentvis blant minoritetsfamilier enn i de etnisk norske familiene (Dyrhaug, 2016). Vi ser av søknader til SFF at andelen minoritetsforeldre har økt. En del av disse familiene antar jeg kommer fra kollektivistiske kulturer der barna er et felles ansvar. Jeg tenker at overgangen kan bli stor i møte med det norske synet på det å være foreldre. I tillegg drar en del fra storfamilien og blir alene i Norge, uten den praktiske og emosjonelle støtten som storfamilien tidligere gav. En del foreldre har telefonkontakt med familien sin i hjemlandet, og søker støtte hos dem når det er utfordringer med barna. Denne støtten og rådene de får fra familien i hjemlandet kan i noen tilfeller være motstridende og utfordrende i møte med det norske samfunnet har jeg erfart i samtaler. I en del av disse landene finnes ikke et barnevern, det er storfamiliene som ordner opp selv. I møte med det norske samfunnet og barnevernet kan dette bli fremmed og skummelt. På bakgrunn av samtaler med familier og tolker har jeg hørt at det går rykter i noen miljøer at barnevernet tar barn. Dette utløser selvfølgelig en redsel hos familiene i møte med oss som et ”frivillig veiledningstiltak”. Jeg velger å sette det i anførselstegn da jeg har erfaring med at familiene kan føle seg presset til å ta imot tiltaket fra barnevernet.

I veiledningen bruker vi mye refleksjon og sirkulære spørsmål, noe jeg har erfart kan være utfordrende i forhold til minoritetsfamilier. Jeg opplever relativt ofte at de ser på meg som en type lærer som skal gi dem klare og tydelige råd, noe som da står i kontrast til mine forventninger til veiledningen. Dette igjen kan øke avstanden mellom familien og meg som terapeut og min frustrasjon over at jeg ikke kommer i posisjon med min type veiledning øker.

Når vi valgte å prøve ut grupper med minoritetsforeldre opplevde vi nesten uten unntak mindre skepsis etter oppstart av gruppene. I en gruppe kan det være lettere for foreldre å snakke om utfordringer med barna når de hører at andre og har det, og de kan føle et fellesskap. Min forforståelse er at i gruppeveiledningen går vi ikke så tett på hver enkelt forelder, og de kan derfor i større grad velge hva de vil dele med oss. I tillegg blir de deltakere og bidragsytere på en annen måte enn i individuell veiledning. I den individuelle veiledningen er det i større grad fokus på problemer. Det er fokus på problemer i gruppen også når deltakerne velger å ta det opp, men det blir da i større grad hele gruppen som deltar i forslag til løsninger sammen med forelderens. I tillegg kan andre foreldre i gruppen kjenne seg igjen i den samme problematikken, og det kan skape en fellesskapsfølelse som vi ikke klarer i

individuell veiledning. Dette kan gjøre at vi klarer å skape en tryggere ramme rundt veiledningskonteksten samt styrke foreldrenes tro på seg selv.

3.13 Etiske problemstillinger

Forskningsprosjektet er godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjenester (NSD) (vedlegg 5). Informantene har alle gitt skriftlig samtykke, i tillegg til at jeg har opplyst om at de på et hvilket som helst tidspunkt kan trekke samtykket sitt uten at det vil få noen konsekvenser for dem (vedlegg 1 og 2).

Selv om informasjonsskrivet er gjennomgått med dem er det fortsatt et usikkerhetsmoment om de har forstått alt (Ørvig, 2007). I de studiene Ørvig (2007) har gjort kommer det fram at på tross av bruk av tolk kan det fortsatt være ting som ikke forstås.

Minoritetsforeldre med tiltak i barnevernet er en sårbar gruppe, og det var derfor viktig for meg å være tydelig på min rolle som intervjuer og ikke veileder når jeg presenterte prosjektet og målsettingen min. Jeg kjente foreldrene fra gruppen og måtte i starten av intervjuet være veldig tydelig på hva hensikten med dette var. Jeg måtte være tydelig på at vi ønsket deres tilbakemeldinger fordi vi ønsker å bli bedre og mer treffsikker med tiltaket.

Jeg var også tydelig på meldeplikten min dersom det kom opp bekymring under intervjuet. Jeg stilte meg derfor også spørsmålet om familiene torde å være ærlige, da de vet at jeg er en del av barnevernet og den makten det innebærer.

En utfordring er anonymisering av informantene i forhold til enkelte av mine kollegaer på arbeidsplassen. Jeg har så langt det har latt seg gjøre prøvd dette, men vært ærlig i forhold til informantene at dette er en utfordring. Jeg har valgt å oppgi hvilket land de kommer fra fordi dersom jeg oppgir verdensdel som er et alternativ, er anonymiseringen også vanskelig fordi de kommer fra tre ulike verdensdeler. I tillegg kan utsagn som de kommer med være med på å identifisere dem. Mine kollegaer er alle underlagt taushetsplikt etter Lov om barneverntjenester og jeg opplever at vi har en høy bevissthet på holdninger og etiske hensyn.

3.14 Mulige svakheter ved studien

Når jeg fortolket det som kom fram i intervjuene var både konteksten og kulturen viktige faktorer. Konteksten var et barnevernstiltak som jeg er en del av, og jeg måtte derfor ta høyde for at det kunne være vanskelig for foreldrene å svare ærlig. På tross av mine forsikringer at det ikke ville få noen konsekvenser for dem vet jeg at noen av informantene kommer fra kulturer der det er mye korrupsjon og lite tillit til det offentlige systemet i hjemlandet. Deres historier vil derfor sannsynligvis prege deres forhold og skepsis til det offentlige systemet i Norge.

Jeg hadde ikke individuell oppfølging av informantene og kjente dem kun gjennom gruppen. To av foreldrene hadde fortsatt veiledning fra kollegaene mine og intervjuene foregikk samme sted som de mottok veiledning. Dette tenker jeg er en svakhet ved oppgaven fordi familiene fortsatt var under oppfølging ved tiltaket vårt og jeg må ta høyde for at de ville være «snille» med meg og si at gruppene var nyttige og bra. Det er en mulighet for at de kan ha tenkt at det kan få konsekvenser for dem dersom de uttalte seg negativt om gruppene i forhold til videre oppfølging fra mine kollegaer. Kvale og Brinkmann (2015, s. 51) trekker fram denne utfordringen i et de kaller asymmetriske maktforhold. Det er viktig å være bevisst i intervjusettingen at foreldrene er i et barnevernstiltak, og at det ikke alltid blir opplevd frivillig selv om de framstår positive til tiltaket.

I ett av intervjuene ble tolken syk og avlyste og det var ikke mulig å få inn en vikar. Jeg valgte å gjennomføre intervjuet på bakgrunn av at det var vanskelig å finne ny tid som passet både for informant og tolk. Informanten kunne gjøre seg forstått på norsk. For å sikre at jeg hadde forstått riktig, valgte jeg å oppsummere underveis det hun sa for så å få bekreftelse fra henne at det var riktig oppfattet. Jeg må likevel ta høyde for at jeg kan ha misforstått noe, fordi informanten min kan ha bekreftet at jeg har forstått det riktig selv om jeg ikke har gjort det.

To av tre tolker gjorde ingen notater under intervjuet. Av erfaring vet jeg at det er vanlig. Dette gjør at viktig informasjon kan ha gått tapt i tolkingen fordi tolken kan ha glemt noe som ble sagt. I tillegg lot tolkene informantene snakke lenge før de gav tegn til tolking. På det lengste snakket en informant i 52 sekund. Vi har tatt opp dette tidligere med tolkene, som har svart at noen ganger er det nødvendig å la personene snakke lenge, slik at tolkene kan få en helhet i det som blir sagt. De er tydelige på at det ikke er mulig å oversette ord for ord fordi de

samme ordene finnes ikke på de ulike språkene. Et eksempel som en somalisk far tok opp i en samtale, var at det finnes ikke et somalisk ord for «rutiner». Tolkene må derfor forklare hva som menes med dette ordet når de oversettere.

Etter å ha gjennomført fire intervju tenker jeg at på tross av konteksten har jeg klart å skape en relativt trygg intervjusituasjon. En faktor som jeg i utgangspunktet tenkte ville hindre meg fra å få ærlige svar var at de kjente meg som gruppeleder. I etterkant tror jeg det var dette som skapte tryggheten. En fordel ved å intervju egne gruppedeltakere var at det ble lettere for meg å identifisere tingene de viste til i gruppen, og jeg kunne bekrefte dette til dem. Det kan selvfølgelig og være en svakhet med oppgaven fordi jeg trodde jeg visste hva de mente og derfor ikke ba dem utdype mer.

På tross av disse utfordringene tenker jeg det er den måten jeg best kan få tilbakemeldinger fra foreldrene på det gruppetilbudet vi gir ved SFF. Jeg tror at ved å gi dem et spørreskjema er det relativt stor sjanse for at de ikke svarer eller misforstår spørsmålene eller skaleringene. Denne konklusjonen har jeg tatt på bakgrunn av de tilbakemeldingen vi har fått etter hvert gruppemøte vi har hatt. De evalueringsskjemaene har blitt skalert nesten likt hver gang og det på tross av at tolken har hjulpet dem med oversettelsene.

4 Analyse og presentasjon av funn

I dette kapitlet vil jeg presentere de fire hovedfunnene og underkategoriene jeg har identifisert ved hjelp av IPA. Utgangspunktet for analysen var problemstillingen: *Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov?*

Jeg jobbet i tillegg ut i fra følgende forskningsspørsmål:

3. Hvilke elementer i gruppeterapien opplever foreldrene som nyttige?
4. Hva har vært viktig for foreldrene for å opprettholde eventuelle endringer over tid etter at gruppen er avsluttet?

4.1 Presentasjon av funn

Jeg kom fram til følgende fire hovedfunn og elleve underkategorier ved hjelp av IPA:

1. Informantenes opplevelse ved å delta i gruppen.
 - Gruppemedlemmene lærer av hverandre.
 - Det er lettere å snakke om det som er vanskelig når andre også deler sine utfordringer med gruppen.
 - Høy trivsel i gruppen.
 - Forbedringer i gruppetilbudet.
2. Informantenes opplevelse av makt i barnevernet.
 - Informantenes opplevelse av gruppelederne som lærere.
 - Informantenes frykt for barnevernet.
3. Informantenes opplevelse av en styrket relasjon til barna.
 - Bedre relasjon til barna.
 - Ny forståelse av barns behov.
 - Styrke foreldrene i foreldrerollen.
4. Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse.
 - Kulturelle forskjeller på å oppdra barn.
 - Ønske om mer opplæring i å oppdra barn i Norge.

Hvert funn illustreres med sitater fra informantene. Jeg har gjort noen mindre endringer i sitatene for å bedre lesbarheten. Blant annet er «em, eee» fjernet. Noen mindre omskrivninger og tegnsettinger er foretatt av hensyn til lesbarhet og forståelse hos leseren. Et transkribert intervju er lagt ved, for å vise hvordan det opprinnelig så ut (vedlegg 4). Det var relativt krevende å transkribere intervjuene fordi en informant manglet tolk og to av tolkenes oversettelser var av varierende kvalitet. Setningsoppbyggingen i transkripsjonene kan derfor fremstå noe underlige. Jeg har likevel valgt og ikke gjøre for store endringer for å få komme så nær som mulig informantens opplevelser. Den spanske tolken var norsk og snakket dialekt. Jeg har valgt å transkribere intervjuet på dialekt av samme grunn som jeg valgte og ikke endre for mye på de andre intervjuene.

Der hvor sitatet er tatt ut i fra en tekst har jeg markert det som er tatt ut med (...). De funnene og underkategoriene som jeg presenterer her er min subjektive fortolkning av materialet. Funnene vil derfor ikke dekke alle aspektene av informantenes erfaringer og opplevelser som kom fram i intervjuene. De vil kun representere et begrenset utvalg av det som kom fram i undersøkelsen. Tre av fire hovedfunn var felles for alle informantene mine. Det fjerde hovedfunnet: Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse, ble kun tematisert av tre av fire informanter. Informant 3 kom ikke inn på dette temaet i intervjuet. Hun har bodd i Norge i 20 år og jeg tolker det som at hennes fokus i større grad var på utfordringene med barna, enn de andre informantene som har bodd i Norge en kortere tid. Det var i tillegg noen forskjeller i underkategoriene mine. Disse blir kommentert underveis.

4.2 Informantenes opplevelse ved å delta i gruppe

Arbeid med minoritetsforeldre har vært et satsningsområde over lang tid ved SFF. Mange av de familiene som blir søkt inn kommer fra andre land og behersker ikke det norske språket. Når de kun snakker sitt eget morsmål tenker jeg at det kan gjøre integreringen i det norske samfunnet vanskeligere. Kontakten med både skole og barnehage er mer utfordrende når de ikke kan gjøre seg forstått. Ved å ha deltatt i gruppe med andre foreldre som heller ikke behersker det norske språket, kan funnene mine synes å vise at de har følt et fellesskap der de kan ta opp både gleder og utfordringer i foreldrerollen.

4.2.1 Gruppemedlemmene lærer av hverandre

I hvert gruppemøte er det et tema som gruppelederne presenterer innledningsvis. På bakgrunn av de temaene blir gruppedeltakerne invitert inn i diskusjoner og refleksjoner, der de blir oppfordret til å dele erfaringene sine med gruppen. Funnene mine synes å vise at samtlige foreldre har opplevd å ha lært av hverandre. Dette tenker jeg viser verdien av å møte andre foreldre i samme situasjon. Foreldrene har barn i forskjellig alder. En av mødrene har en sønn på 2 år som hun ikke opplever spesielle utfordringer med. Hun uttalte likevel:

(...), men for meg tenker jeg det er veldig lærerikt for meg å kunne være med gruppen som jeg har vært sammen med som hadde barn som er eldre enn mitt barn, fordi jeg kan få erfaring fra foreldrene som jeg har vært sammen med (Informant 1, linjenummer 290 - 293).

Sitatet tilhører en ung alenemor fra Somalia som er i Norge uten den nære familien sin. Hun uttrykte en usikkerhet omkring barneoppdragelse i Norge. Denne usikkerheten kom også frem når hun sa «(...) jeg tenkte at det kunne hjelpe meg når jeg kommer til den tiden den kan bli nyttig for meg» (Informant 1, linjenummer 41- 42). Informanten snakket om at det kan komme til å bli krevende å oppdra barn i Norge, og at hun kan bruke erfaringene hun har fått fra gruppen når barnet hennes blir eldre og hun møter på utfordringer med han.

De andre informantene mine har eldre barn og uttrykte at de i større grad opplevde utfordringer med barna sine. Informant 3 har ungdommer og hun pekte på diskusjonene i gruppen der foreldrene lærte av hverandre: «(...) jeg hører de foreldrene til de snakker med hvordan de lærer barna hjemme (...) og jeg gir informasjon til de, og de gir informasjon til de andre, vi lærer, det betyr veldig bra» (Informant 3, linjenummer 20 - 22). Informant 3 pekte på nytten av diskusjonene de hadde i gruppen. Det samme gjorde Informant 4 samtidig som hun og pekte på nytten av relasjonene som utviklet seg i gruppen: «Ja, den gruppen det var veldig bra gruppe, og jeg hadde utbytte mye jeg fikk mye lærdom av dem (Min tolkning: de andre foreldrene) og det var veldig bra» (Informant 4, linjenummer 9 - 10).

Informant 2 sa at foreldrene fant et fellesskap på bakgrunn av de utfordringene de står i: «Det har vært veldig interessant å bli kjent med de andre mødrene. Det er ikke det at dei har samme akkurat samme problem som du, men at dei har e kanskje problem som ligner på

dine» (Informant 2, linjenummer 11 - 13). Informanten uttrykte at dette fellesskapet har vært positivt for henne og at hun har lært mye av å høre på de andre gruppedeltakerne.

4.2.2 Det er lettere å snakke om det som er vanskelig når andre også deler sine utfordringer med gruppen.

Tre av informantene mine sa i intervjuene at det ble lettere å dele utfordringene de hadde med barna når de hørte om det de andre foreldrene strevde med i samspill med sine barn.

Informant 2 sa det slik:

(...) altså det med gruppen det vert interessant fordi vi har hatt diskusjoner, vi har fortalt hverandre ting, eg ble kjent med dei som gjekk på gruppa mi, og før så var eg ganske stengt av meg altså til og med eg hadde bare snakka med en person eg eg eg ville ikkje fortelle om mine vanskar (Informant 2, linjenummer 213 - 217). (...) Altså eg var flau, sant, men når eg så at andre fortalte om sine problem at det var veldig likt min situasjon så tenkte eg atte ja det er jo logisk du må bare åpne deg (Informant 2, linjenummer 220 - 222).

Informant 2 fortalte at hun har følt seg alene med problemene hun har hatt med barna. Hun har og hatt vansker med å snakke om det til andre før hun begynte i gruppa og traff de andre foreldrene. Hun sa at dette har ført til «(...) det gjer at man åpner seg mer en fortelle meir man føler ikkje skam» (Informant 2, linjenummer 196 - 197). Det ble mindre skambelagt for henne og informanten uttrykte glede gjennom smilet og kroppsspråket sitt over å ha deltatt i gruppen og kunne snakke om vanskene hun opplevde med barna sine. Dette fellesskapet i gruppen trakk også Informant 4 fram «(...) jeg opplever at de var også samme problem som jeg hadde, det var noen som kanskje var verre enn meg og det var noen som var kanskje mindre problem enn meg (...)» (Informant 4, linjenummer 156 - 158).

Etter hvert som gruppemedlemmene åpnet seg i gruppen og fortalte om de utfordringene de hadde med barna sine delte de også følelser, noe som Informant 3 fortalte om «Ja, hun griner en dag, også jeg også griner også jeg er lei meg også» (Informant 3, linjenummer 901). Dette uttrykte informanten at har vært positivt. Hun har opplevd støtte fra de andre når hun har vært lei seg, og grått sammen med andre gruppedeltakere når de har fortalt historier som har berørt henne.

4.2.3 Høy trivselen i gruppen

Alle informantene sa på en eller annen måte at de har trivdes med å gå i gruppe. Informant 3, uttrykte det slik: «(...) det også veldig gøy også» (Informant 3, linjenummer 11 - 12).

Inngangsbilletten for å delta i gruppen var vedtak i barnevernet. Dette i seg selv er alvorlig og gruppetilbudet kan derfor oppleves skremmende i starten noe Informant 2 sa tydelig «(...) i begynnelsen av kurset var eg ganske flau og litt redd (...)» (Informant 2, linjenummer 202).

Gruppeledernes utfordring er derfor å skape en slik ramme rundt gruppen at de opplever det trygt og godt å være der. Funnene i denne studien kan synes å vise at det har blitt etablert når Informant 1 fortalte (...) jeg gleder meg å være sammen med andre foreldrene i den gruppen (...)» (Informant 1, linjenummer 40).

Når gruppedeltakerne har blitt trygge på hverandre har de begynt å fortelle mer om de utfordringene de har, og Informant 2 har blitt berørt av de historiene som har blitt fortalt. Det trakk hun fram som positivt:

(...) det som var veldig interessant med det kurset var altså du fikk lov til å lytte til dei andre og så dei andre åpna seg til deg og fortelle om sine problem og og det var veldig bra i denne gruppa det var noe som virkelig stakk meg djupt asså (Informant 2, linjenummer 334 - 337).

En del av veiledningen gis i form av rollespill. Rollespillene blir presentert som en form for lek og det er en del humor rundt det. Dette gir Informant 1 tilbakemelding på at hun har likt:

Det var veldig lærerikt også det var veldig morsomt når vi spiller forskjellige roller, rollespill som man som han er barn og den andre gjør som faren eller moren det var veldig morsomt det var veldig grei å ha sånne rollespill (Informant 1, linjenummer 338 - 341).

Informanten trakk fram at det var både morsom og lærerikt å prøve seg i ulike roller og se andre gjøre det. Informant 4 snakket om hvordan forholdet til de andre foreldrene i gruppen utviklet seg til noe positivt i løpet av gruppeforløpet:

(...) siden de tok samme kurs og vi deltok på samme kurs og vi kjente hverandre, vi snakker sammen, vi diskuterte i sammen, og vi hadde utviklet en bra eller nær relasjon så jeg synes det var veldig bra (Informant 4, linjenummer 166 -168).

Funnene kan synes at gruppedeltakerne har trivdes i gruppen og de trekker fram relasjonen til de andre, deres fortellinger, diskusjoner og rollespill som faktorer som har hatt betydning for trivselen.

4.2.4 Forbedringer i gruppetilbudet

Gruppedeltakerne hadde barn i alderen 2 til 15 år noe som innebar at de hadde forskjellige fokus ut i fra alderen på sine barn. Informant 4 mente at «det hadde vært mer nyttig hvis vi hadde delt gruppene med foreldre som har store barn også en gruppe for foreldre med små barn» (Informant 4, linjenummer 207 - 209). Hun begrunnet det med at små barn har andre behov og utfordringer enn store barn. Informant 3 var enig med Informant 4 når hun sa: «(...) små med små og stor med stor fordi stor med små er kjedelig å høre (...)» (Informant 3, linjenummer 1162 - 1163). Hun pekte på at det ikke var nyttig for henne som har store barn og snakke om små barn, hun ønsket fokus på det som var aktuelt for henne. Informant 1 opplevde det som nyttig å gå i gruppe sammen med foreldre som hadde eldre barn enn det hun har selv fordi «Det kunne være nyttig for meg å få råd fra de så det kunne hjelpe meg senere når jeg har behov for det» (Informant 1, linjenummer 60 - 61). Samtidig så sa hun at hun savnet et større fokus på de små barna «(...) jeg ville ønsket var jo at det også var tatt opp med barn som var 1 og 2 år gamle fordi man kunne bygge relasjon med» (Informant 3, linjenummer 124 - 126).

Informant 3 trakk fram at gruppelederne burde være mer tydelig i forhold til hva det ble brukt tid på i gruppen. Informant 3 mente at det viktigste var å snakke om det som er vanskelig og ikke alt det som gikk bra: «(...) jenta masse den snill den klare, også du (gruppeleder) sier flott (...) men slik trenger jeg ikke høre» (Informant 3, linjenummer 1552 - 1554). Samme informant tok og opp at vi burde fordele tiden mellom gruppedeltakerne slik at alle fikk tid til å snakke og hun viste til et eksempel der hun ikke fikk tid til det hun ville si: «(...) denne dagen vi har ikke tid etterpå jeg forklare litt du (gruppeleder) sier ikke tid (...) hun (en av gruppedeltakerne) har masse jeg har ikke tid» (Informant 3, linjenummer 1538 - 1540). Informanten sa at hun hadde noe hun ønsket å formidle, men det ble det ikke tid til. Informanten var opptatt av at vi hadde fokus på utfordringene foreldrene hadde og at alle fikk

tid til å si det de har på hjertet. Informant 2 var også opptatt av at alle måtte få snakke i gruppen. Når det var flere tolker som oversatte samtidig kunne det føre til at gruppelederne mistet oversikten over hvem som stod for tur til å snakke. Informant 2 uttrykte det slik:

(...) nokon ganger i i under samtalen med med oversetterne så var det litt sånn here ja litt sånn vanskelig, det var en som snakka, også var det en som snakka, det var en som snakka, du (gruppeleder) snakka så og midt i det du sa der så gløymte du okei nå er det faktisk ein person som sitter her og venta på å få snakke etter deg (Informant 2, linjenummer 296 - 301).

Informant 4 var opptatt av at hver enkelt forelder burde få mer spesifikk veiledning rettet mot sitt barn:

(...) gitt litt mer veiledning spesifikk veiledning til enkelte foreldre fordi det var flere foreldrene som hadde ikke snakket mye og som kanskje skjuler tingene og vil ikke si noe mer om om hjemme at dere kunne bli mer tydelig og veiledning til enkelte foreldre (Informant 4, linjenummer 294 - 297).

Hun opplevde at flere av foreldrene var tilbakeholden og derfor kanskje skjulte noe. Hun mente derfor at gruppelederne burde bli mer tydelige og følge opp hver enkelt av foreldrene tettere.

4.3 Informantenes opplevelse av makt

Når det skal vurderes om omsorgen er god nok eller ikke er det barnevernet som har definisjonsmakten. Makt er derfor et svært sentralt begrep i barnevernsarbeidet. Det blir sjelden satt ord på maktbegrepet når vi møter foreldre i samtaler ved SFF. I hjemlandet til en del av minoritetsforeldrene vi kommer i kontakt med finnes ikke et barnevern, det er familien og nettverket som ordner opp dersom noe skjer. En del av familiene kommer fra autoritære regimer og kan derfor ha en ekstra stor frykt for det offentlige systemet når de kommer til Norge. Systemet kan oppleves stort, uforståelig og det kan derfor være vanskelig å si ifra dersom de er uenige. Funnene mine synes å vise at det var en opplevd ubalanse hos foreldrene i maktforholdet mellom foreldrene og gruppelederne, der det kunne være vanskelig å si ifra dersom de ikke følte seg forstått eller var uenig.

4.3.1 Informantenes opplevelse av gruppelederne som lærer

Informantene brukte ordet kurs når de snakket om gruppen og gruppelederne betegnet de som lærere. Informant 3 uttrykte dette slik: «(...) du også en lære, en flink, du hjelpe oss løse alle saken til oss» (Informant 3, linjenummer 938). Jeg tolker dette som en tydelig forventning på at gruppeledere kan gi dem svar på hva de skal gjøre når det oppstår utfordringer med barna.

Informant 4 snakket og om gruppelederne som lærere: «Ja, vi er der alle morene forstår en del i barneoppdragelse, men vi har kanskje noen vi synes vi hadde rett, men barnet hadde rett og vi forstår ikke og vi trenger litt mer opplæring» (Informant 4, linjenummer 392 - 394). Hun mente at de trengte opplæring fordi det er ikke alt de vet i forhold til barneoppdragelse i Norge. Hun viste og til det at barna ofte vet hvordan barn skal ha det i Norge og dette kan skape usikkerhet hos foreldrene.

Informant 3 fortalte om en episode etter et gruppemøte der hun ønsket å drøfte en utfordring hun opplevde med sønnen sin med den ene gruppelederen «(...) etter det jeg var så lei meg og jeg snakket med (navn gruppeleder). . etterpå (navn gruppeleder) sier fordi du blander deg mye med (sønnens navn) ... jeg var lei meg...» (Informant 3, linjenummer 1735 - 1737).

Informanten opplevde seg ikke forstått og ble lei seg. Hun sa videre at hun syntes det er viktig at vi lytter og prøver å forstå henne fordi det er hun som kjenner sønnen sin best. Hun kom og søkte hjelp og ville ikke bli mer lei seg enn det hun var da hun kom. Informanten gjentok dette flere ganger i intervjuet, og jeg tolker det dithen at hun har opplevde dette svært vanskelig og ikke bli forstått. Sett ut i fra den ubalansen i maktforholdet ble det for vanskelig for informantene å tilbakemelde det til gruppelederen.

Informant 3 var tydelig på hvilke forventninger hun hadde i forhold til hva vi skulle snakke om i gruppen:

(...) det betyr jeg kommer og du lærer meg hvordan jeg må kontrollere meg å lære barna å gå videre og bedre i livet de har. Jeg trenger ikke barna snille og komme her og sitte og gi tid til meg og masse her jeg sitte. Det er ikke å gå inn som og lære drikke kaffe og snakke den det er ikke tid (Informant 3, linjenummer 1642 - 1646).

Hun gikk i gruppen for å lære om hvordan hun skal håndtere det som var vanskelig. Det blir derfor slik jeg tolker det bortkastet tid når fokuset blir på det som går bra. Dette tenker jeg var vanskelig for henne å ta opp i gruppen på grunn av denne skjeve maktbalansen mellom

gruppedeltakerne og gruppelederne. Denne skjeve maktbalansen kom og fram i intervjuet med Informant 1. Etter at hun har fortalt hvordan hun snakker og setter ord på ting for sønnen sin, spurte jeg om det var et kjent tema for henne før hun begynte i gruppen: «ja selvfølgelig det det visste jeg fra før, også det var ikke første gangen jeg hadde passet barn eller hadde omsorg med barn (...)» (Informant 1, linjenummer 178 - 179). Hennes utsagn står i kontrast til Informant 4 som også kommer fra Somalia. Hun sa at det å snakke og sette ord på ting for barna ikke er vanlig i Somalia. Jeg tolker dette som et tegn på at Informant 1 er redd og usikker i møte med barnevernet.

4.3.2 Informantenes frykt for barnevernet

Funnene mine synes å vise at frykten for barnevernet var tilstede hos mine informanter. Av mine fire informanter var det tre av dem som i løpet av intervjuet kom innom frykten for barnevernet. Denne frykten gav Informant 3 tydelig uttrykk for og refererte til en av gruppedeltakerne som fortalte en historie: «(...) hvis noen (min tolkning: barnevernet) tok barna jeg også dør, barna veldig viktig for meg, det betyr når hun snakker jeg vet, hvis man jeg er som henne det betyr jeg dør jeg kan ikke leve uten barn» (Informant 3, linjenummer 913 - 915). Det kan synes som at Informant 3 tenkte at barnevernet bare kan komme og ta barna fra foreldrene.

Frykten for barnevernet tenker jeg at Informant 1 også sa noe om. Jeg tolker det slik at hun snakket om seg selv når hun viste til andre. Hun var den eneste i gruppen med et lite barn og slik jeg tolker det hun sa, ønsket hun mer fokus på små barn fordi hun ønsket å lære mer om små barns behov:

(...) jeg ville ønsket var jo at det også var tatt opp med barn som var en og to år gamle fordi man kunne bygge relasjon. (...) Jeg har ikke problem med å ha relasjon med barn som er så små, men det finnes noen andre mødre som kanskje ville ha nytte av å få noen en kunnskap og kanskje tenker at barn bare trenger å spise mat også man skifter bleier og sånn, men det ikke at man trenger mer enn det man kunne ha dialog med barnet kunne snakke med barnet (Informant 1, linjenummer 124 -134).

Det ble for vanskelig for henne å si noe om seg selv på grunn av frykten for barnevernet og hun viste derfor til at andre mødre kan ha utfordringer med barna sine. Informant 4 snakket generelt om frykten for barnevernet og hun mente at vår oppgave som gruppeledere var å gi

foreldrene selv tillit i oppdragelsen av barna. «(...) mye frykter på barnevernet og når de hører barnevernet de blir veldig redde (...)» (Informant 4, linjenummer 339 - 340). Denne redselen fikk jeg bekreftet når jeg opplevde at Informant 1 unnagikk å svare på en del spørsmål jeg stilte, som for eksempel når vi snakket om å leke med barn:

Intervjuer: For dette er noe du har lært i gruppen?

Tolk: (...)

Informant 1: (...) da jeg var i gruppen så han kunne ikke klare å gjøre sånn bygge med klosser og sånn men han kom ikke til det nivået men nå gjør han fordi den tiden da jeg var i programmet (min tolkning: gruppen) han hadde ikke lært det enda (Informant 1, linjenummer 358 - 365).

I intervjuet prøvde jeg å få fram hva hun har opplevd som nyttig og om hun har lært noe nytt i forhold til barneoppdragelse i hjemlandet. Det opplevde jeg ble vanskelig for henne å svare direkte på. Hun unnagikk å svare på spørsmålet ved å vise til at barnet var så lite da hun gikk i gruppen, at det ikke var relevant for han å leke med klosser. Derimot hadde han lært å bygge klosser nå uten at hun relaterte det til temaet lek i gruppen.

4.4 Informantenes opplevelse av en styrket relasjon til barna

Forandring er et sentralt punkt når foreldre får vedtak fra barnevernet. Det er en forventning hos barnevernet at foreldrene skal endre noe i forhold til omsorgen de gir barna sine. Disse forandringene kan være alt fra å slutte med fysiske avstraffelser og trusler til det å jobbe med praktisk oppfølging av barna og positiv involvering. Det er et vidt spekter og det vil også si at bakgrunnen for kontakten med barnevernet er derfor veldig forskjellig for gruppedeltakerne. Funnen mine synes å vise at de alle opplevde en eller annen form for forandring i forhold til barna sine.

4.4.1 Bedre relasjon til barna

Tre av informantene beskrev en bedre relasjon i forhold til barna sine. Informant 2 fortalte hvordan hun har blitt bedre kjent med barna sine og om tilbakemeldingen hun hadde fått fra datteren som hun opplevde som veldig positivt:

(...) (sønnens navn) er jo liten så eg er jo veldig eg bruker veldig masse tid i lag med han men med (datterens navn) så brukte eg jo ikkje så veldig masse tid i lag med ho, ho sa jo det til meg: mamma nå er du masse mer i lag med meg og spør masse mer ka eg gjer og før så spurte eg kanskje har du hatt en fin dag på skulen, ho sa ja også ferdig med det liksom (Informant 2, linjenummer 355 - 360).

Informanten er alenemor i jobb med to barn og har det travelt i hverdagen. Hun formidlet at den verdien det ligger i å investere tid med barnet oppdaget hun ikke før dette ble tema i gruppen, og hun fikk prøvd det ut i forhold til eldste barnet sitt. Informant 4 beskrev og den positive utviklingen i relasjonen til barna:

(...) veldig bra sammen og vi sitter sammen og vi snakker de hadde ikke spurt meg om hvorfor jeg blir endret, men de synes det er veldig bra og jeg og han eldste vi ofte sitter sammen og snakker og og de liker og jeg synes det er veldig bra (Informant 4, linjenummer 117 - 120).

Informanten undret seg noe over at barna ikke spurte hvorfor hun hadde forandret seg, men fokuserte på at de satt sammen og pratet og at alle var fornøyd med det.

De snakket alle om at de brukte mer tid med barna og prøvde å vise interesse i det barna var opptatt av. Informant 3 fortalte at hun hadde begynt å se fotball med sønnen sin selv om hun ikke likte fotball: «(...) han forklarer fotball til meg også. Jeg forstår ikke, men jeg sier okei, ja, ja, ja, men jeg liker ikke fotball vet du, men han snakker jeg sier ja, ja, ja (...)» (Informant 3, linjenummer 606 - 608). Informanten uttrykte med latter og kroppsspråket sitt at hun opplevde det rart, men positivt for forholdet deres.

Et oppfølgingsspørsmål til endringene foreldrene hadde gjort, var hvordan de skulle opprettholde den positive utviklingen. Det spørsmålet opplevde jeg at informantene stilte seg litt undrende til. Her eksemplifisert av Informant 2 som sa « asså fortsette å bruke det som det som eg har lært altså spørre barna (...)» (Informant 2, linjenummer 152 - 153). Informant 4 sa at det var litt vanskelig i starten å prøve ut de temaene vi hadde i gruppen hjemme, men etter hvert fikk hun «(...) flere ideer fra dem (min tolkning: de andre gruppedeltakerne) og lærte mye fra dem så jeg synes det var veldig lett og når jeg og barna mine forstår veldig god

hverandre (...)» (Informant 4, linjenummer 440 - 442). Dette tolker jeg som at endringen de har gjort har blitt internalisert.

4.4.2 Ny forståelse av barns behov

Funnene mine synes å vise at informantene i løpet av gruppeforløpet har fått en ny forståelse av barns behov. Tre av informantene tilbakemeldte i intervjuet om endringer de har gjort i forhold til barna sine. Informant 2 var tydelig på at det som har vært mest nyttig for henne av de temaene vi har hatt opp i gruppen var det å være mer sammen med barna og lytte til dem: «Det tema som har vært mest nyttig for meg det åsså lytte te barna mine. (...) Åsså åsså høre på ka dei seie og vise dei oppmerksomhet, det åsså tilbringe meir tid i lag med dei fordi atte eg legge merke til at dei dei trengje det» (Informant 2, linjenummer 131 - 136). Informanten uttrykte dette med stor entusiasme og overførte dette til hennes møte med andre mennesker og: «(...) eg høyre mer på folk eg høyre mer på barna mine eg ser verden på en annan måte. (...) for at hvis du høyre på folk så vil og folk høyre på deg.» (Informant 2, linjenummer 345 - 349). Informanten formidlet en ny forståelse hva barna trenger og en oppdagelse av at denne kunnskapen også kunne overføres generelt til alle møter mellom mennesker.

Informant 3 snakket om den forståelsen hun har for datteren når hun kom hjem fra skolen og var kranglete: «(...) jeg tenker kanskje de har problem på skolen, jeg har sagt fra hvis de går i skolen kanskje de krangler med venn, kanskje lærer sint på hun, hun kommer hjem det betyr hun kjefter, moren igjen hun kan ikke kjefte på skolen hun kan kjefte på moren (...)» (Informant 3, linjenummer 436 - 439). Informanten viste til viktigheten av at hun var tålmodig med datteren og ikke ble sint på henne, men heller tenkte at det var en grunn til at hun var kranglete: «Det betyr jeg nå begynner jeg å tålmodig, jeg venter som den det betyr barna veldig nær meg mer enn før» (Informant 3, linjenummer 398 - 399). Denne forståelsen mente hun har ført til at hun har et nærere forhold til barna.

Denne forståelsen for barna formidler også Informant 4. Hun snakket om at når barna ble ungdommer kunne de være vanskelige å håndtere: «(...) det som er det viktigste på denne er det at man får det forståelse mellom barnet og foreldrene, og at man skal prøve å finne en måte å samarbeide og takle med dem ellers det blir stort problem (...)» (Informant 4, linjenummer 181 - 184). Hun fortalte i intervjuet at hun tidligere skrek mye til barna, men at hun sluttet med det etter at hun begynte i gruppen. Hun fikk en ny forståelse for det som

skjedde i samspillet mellom henne og barna når hun skrek til dem og at problemene ofte da eskalerte.

4.4.3 Styrke foreldrene i foreldrerollen

Et av målene med gruppen var å styrke foreldrene i deres foreldrerolle. Det kan oppleves utfordrende å komme til Norge og ikke forstå hvordan barn oppdras her. Informant 4 sa: «(...) vi synes vi hadde rett, men barnet hadde rett og vi forstår ikke og trenger litt mer opplæring» (Informant 4, linjenummer 393 - 394). Hun mente at på bakgrunn av misforståelser mellom foreldre, barn og barnevern kan barn bli flyttet fra foreldrene. Det kan være utfordrende for foreldre å vite hva som er lov og hva som ikke er lov i Norge i forhold til barneoppdragelse. Informanten mente derfor at kurs og opplæring for foreldre er viktig. Hun pekte videre på at grupper er nyttig «(...) når vi er i gruppe så vi er flere så vi har flere ideer det blir flere forskjellige ideer (...)» (Informant 2, linjenummer 401 - 402). Informanten mente at de lærer av hverandre i gruppen.

Informant 2 uttrykte beundring for en av gruppedeltakerne som hadde klart å gjøre en endring i forhold til å få ungdommen i huset til å hjelpe mer til: «(...) hvis ho kan klare det asså, ho fekk jo guttane til å hjelpe til i huset å med å rydde så eg tenkte at hvis ho kan gjøre en endring med sine barn som er så store, så eg med mine barn som er som er mindre så kan eg og klara det» (Informant 2, linjenummer 250 - 253). Informanten så at andre klarte det og fikk større selvtillit i forhold til å gjøre endringer med egne barn.

Informant 1 viste til filmsnuttene av foreldre og barn som ble vist i gruppen knyttet til tema. Et av temaene var hvordan øke sjansen for at barna vil samarbeid med oss: «Ja, for eksempel at barnet kunne delta eller hjelpe til uten at du tvinger den på å kunne være en med deg, du kunne delta det du gjør uten at du tvinger dem at de gjør det med glede for sammen, og at du ikke tvinger dem at de gjør det du vil at de skal gjøre» (Informant 1, linjenummer 96 - 99). Med utgangspunkt i disse filmsnuttene hadde vi diskusjoner og refleksjoner, og det har vært nyttig for Informant 1 å se at barna gjorde sine plikter i huset uten å tvinge barna til å hjelpe til. Hun snakket om at foreldre og barn samarbeider om husarbeid og at de hadde det kjekt sammen.

På bakgrunn av disse uttalelsene synes funnene mine å vise at foreldrene opplevde seg styrket i sin foreldrerolle i Norge.

4.5 Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse

Informantene mine kommer fra tre ulike land, to fra Somalia, en fra Vietnam og en fra Spania. Funnene mine synes å vise at foreldrene hadde en nysgjerrighet på de kulturelle forskjellene i barneoppdragelse.

4.5.1 Kulturelle forskjeller på å oppdra barn

Det kan synes som det er relativt store forskjeller på å oppdra barn i de ulike landene. To av informantene trakk dette fram i intervjuene. Informant 2 fortalte at det var interessant hvordan andre hadde det i hjemlandene deres og refererte til historien til en av gruppedeltakerne:

(...) hennes historie var utroleg, utroleg interessant og ho ho sa jo det atte ho fortalte det atte dei eldste guttane hennes de var født i heimlandet å der så så gjer jo ikkje guttane noke arbeid, det er jo bare jenter som jobber (...) (Informant 2, linjenummer 243 - 246).

Informant 4 snakket om forskjellene mellom den norske og Somaliske kulturen. Hun sa at den er forskjellig fra den norske og trakk fram det å bruke tid sammen med barna og snakke med dem er ikke så vanlig i Somalia:

(...) det er ikke så ofte eller så mange som sitter med barn og har dialog og snakker og og sier hva hva er det som plager deg, eller hva det du har gjort sånn og sånn, og få slike diskusjon er det ikke så mye i hjemlandet, men når vi er her så man må sitte med barn og ha dialog og snakke med dem og løse problemer sammen og det er den bra ting (...) (Informant 4, linjenummer 99 - 104).

Samme informant trakk også fram en stor forskjell på hvordan den norske og den somaliske kulturen ser på barnet og barneoppdragelse:

(...)vi har en kultur som er sånn at hvis vi hvis vi fremhever eller viser at vi har mye kjærighet til barna så barna kommer til å bli bortskjemt og det blir ikke bra for barna så våres kultur er det slik at vi skal bli litt streng og straffe barna slik at de kan blir sterke og ikke bortskjemt eller de blir borte fra den bra oppdragelsen (Informant 4, linjenummer 311 - 315).

Funnene synes å vise at den største forskjellen i å oppdra barn i mitt materiale er mellom Somalia og Norge. Informant 2 som kommer fra Spania sa i intervjuet at det var interessant å høre hvordan det var å oppdra barn i Somalia. Informant 3 fra Vietnam har bodd i Norge i over 20 år og var ikke opptatt av kulturelle forskjeller under intervjuet. Hennes fokus var på utfordringene hun hadde med barna sine.

4.5.2 Ønske om mer opplæring i å oppdra barn i Norge

To av informantene trakk fram ønske om mer opplæring i forhold til norsk barneoppdragelse. Informant 1 snakket en del om framtiden og uttrykte en del bekymring for når hennes sønn blir stor: «(...) når han blir 12 år for eksempel også den tiden han kan bestemme for å si velge nå, også jeg må få erfaring fra de andre foreldrene det som de har i fått med erfaring med barn (...)» (Informant 1, linjenummer 71 - 74). Hun viste til at hun har lært en del av de andre gruppedeltakerne om hvordan hun kan håndtere sønnen sin når han blir stor og at det har vært nyttig for henne. Hun uttrykte samtidig en usikkerhet for framtiden når gutten blir ungdom: «(...) når han kommer i den alderen jeg vet ikke hvordan han blir, men håper det går greit» (Informant 1, linjenummer 281 - 282).

Informant 4 ønsket seg mer veiledning på hvordan håndtere barna «ja, for eksempel, ja når vi var alle foreldrene der og måtte og diskuterte at vi kunne ha fått litt mer hvordan vi takle for eksempel (...)» (Informant 4, linjenummer 290 - 292). Informanten ønsket at vi som gruppeledere i større grad kom med konkrete råd på hva de kunne gjøre.

4.6 Oppsummering

På bakgrunn av problemstillingen: *Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov*, synes funnene å vise at gruppetilbudet har vært nyttig for gruppedeltakerne, og at de har lært noe ved å gå i gruppe sammen med andre foreldre. Trivsel og trygghet er viktige faktorer i en gruppe. På bakgrunn av det informantene har fortalt kan det synes som at dette har vært etablert. Samtlige informanter trakk fram nytten av å diskutere og lytte til de andre gruppedeltakerne når de delte sine erfaringer på godt og vondt. Funnene mine synes å vise at de alle opplevde en eller annen form for positiv forandring i forhold til relasjonen til barna sine, og at de følte seg styrket i sin foreldrerolle. Funnene mine synes og å vise at den ubalansen det var i maktforholdet mellom foreldre og gruppeledere

påvirket relasjonen. Det kan synes som at det var vanskelig for foreldrene å ta opp med gruppelederne dersom de var uenig i noe, eller som de opplevde vanskelig i gruppen. Jeg var i tillegg opptatt av hvordan foreldrene kunne opprettholde en eventuell endring i relasjonen til barna over tid. Det fikk jeg ikke svar på under intervjuene. Det kan se ut som den endringen som har skjedd har blitt internalisert hos foreldrene, og det kan derfor være vanskelig å reflektere over det.

5 Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg drøfte studiens fire funn: (1) Informantenes opplevelse ved å delta i gruppen, (2) Informantenes opplevelse av makt i barnevernet, (3) Informantenes opplevelse av en styrket relasjon til barna og (4) Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse. Hvert funn fra funnkapittelet diskuteres med utgangspunkt i problemstilling, forskningsspørsmål og relevant teori. Tilslutt vil jeg se på hvilken nytte dette kan ha for praksisfeltet og videre forskning.

5.1 Informantens opplevelse ved å delta i gruppen

Minoritetsforeldre med tiltak i barnevernet som ikke behersker det norske språket, er en gruppe det kan være utfordrende å komme i posisjon til med hjelpetiltak. Foreldrene kan oppleves som skeptiske og redde på grunn av rykter de har hørt om at barnevernet tar barn fra foreldrene (Stokke & Olsen, 2018). Mitt første hovedfunn viser imidlertid at gruppedeltakerne har opplevd et meningsfullt fellesskap ved å delta i gruppen. Likevel forstår minoritetsforeldre ofte ikke barnevernets rolle og måte å jobbe på. En tidligere gruppedeltaker hos Senter for familieveiledning (SFF) uttalte etter at hun var ferdig med foreldregruppen, at hun i starten ikke forstod hvorfor hun måtte gå i gruppe og ikke datteren, når det var datteren som var problemet. Denne uttalelsen viser viktigheten av å bruke tid og forklare at sosialarbeideren jobber med utgangspunkt i at det er foreldrene som har hovedansvaret for å skape en endring i relasjonen til barna sine. I en systemisk tilnærming er den sirkulære forståelsen sentral, og det er viktig å være tydelig overfor foreldrene at det er gjennom foreldrenes jobbing med barna at forandring kan skje (Hårtveit & Jensen, 2004). Ved å bruke tid på å forklare kan en god og forståelig ramme bli etablert rundt gruppene. SFF bruker metoden "De utrolige årene" (DUÅ) som er evidensbasert (Webster-Stratton, 2007). Metoden har blitt valgt fordi den er enkel å forstå, logisk oppbygd og har en del visuelle verktøy som blir brukt i gruppemøtene. Det er viktig at metoden er enkel å forstå da det kan være foreldre som er analfabeter i gruppene. I tillegg til å bruke DUÅ som en ramme rundt gruppene, er trivsel og trygghet viktige faktorer. Trygghet og trivsel er viktige både i forhold til at gruppedeltakerne skal kunne dele sine erfaringer med hverandre og for læring. I analysen mener jeg at det kommer tydelig fram at informantene har trivdes i gruppen og at det har vært nyttig for dem. Samtlige gruppedeltakere formidlet at de har opplevd et godt fellesskap med de andre mødrene, som har gjort at de har delt egne utfordringer og lært av hverandres

erfaringer. Det samsvarer godt med selve grunntanken i gruppeteorien til Heap (2005). Ved at gruppedeltakerne deler tanker og erfaringer i gruppediskusjoner kan de utvikle gode relasjoner seg imellom, og med det hjelper både seg selv og andre (Heap, 2005).

På bakgrunn av funnene synes det som at tryggheten som ble etablert i gruppen skapte gode relasjoner mellom gruppedeltakerne. Det førte til at gruppedeltakerne både delte utfordringer og følelser. I intervjuene ble det trukket fram at de ble berørt over hverandres historier og at de også kunne gråte sammen. Det ble opplevd som positivt at de kunne dele følelser i gruppen. Det synes som at den åpenheten som ble etablert, førte til at gruppedeltakerne delte utfordringer som de hadde med barna. En av informantene fortalte under intervjuet at hun tidligere hadde holdt problemene hun hadde med barna for seg selv, fordi hun følte skam. Hun sa videre at når hun hørte at de andre fortalte om sine problemer, så førte det til at hun også fortalte om sine utfordringer. Ved å benytte systemteorien som en forståelsesramme kan den hjelpe gruppelederne til å observere og forstå konteksten, kommunikasjonen og forbindelsene mellom gruppemedlemmene og hvordan de påvirker hverandre og gir hverandre feedback (Campbell, m.fl., 1994, s. 10). Campbell m.fl. (1994) overførte Batesons (1972) ideer om system fra familiearbeid til arbeid med organisasjoner. Campbell m.fl. (1994) beskriver sirkularitet der menneskene påvirker hverandre uavbrutt og gir hverandre feedback for å løse utfordringer. Når en forelder begynte å fortelle om det som var utfordrende og vanskelig med barna førte det til at det blir lettere for andre i gruppen å gjøre det samme.

Det kan synes som at trivsel, fellesskapsfølelse, trygghet og åpenhet har vært etablert i gruppen på bakgrunn av de tilbakemeldingene informantene gav. I arbeid med grupper er Heaps (2005) gruppeteori sentral for å forstå det som skjer i gruppeprosessen. Gruppelederens forståelse er sentral, og viktige ferdigheter for gruppelederne er å kunne observere, utvikle hypoteser og intervensjoner. Gruppelederens viktigste verktøy, ifølge Heap (2005, s. 172), er sin bevisste rolle som modell. På bakgrunn av informantenes tilbakemeldinger i intervjuet kan det synes som at gruppelederne klarte å skape en trygghet og trivsel i gruppen som fremmet trivsel og læring.

Det første temaet som ble tatt opp i gruppen var å gjøre noe positivt sammen med barna og bruke tid på det barna var opptatt av (Webster-Stratton, 2007). Det førte til at fokuset i gruppen ble på det positive samspillet mellom foreldre og barn. I gruppemøtene var det en del praktiske øvelser i form av rollespill som ofte førte til en del latter. Funnene viser at praktiske

øvelser og rollespill økte fellesskapsfølelsen ved at de kunne samarbeide og le sammen. Det positive fokuset kan stå i kontrast til fokuset hos barnevernet der bakgrunnen for kontakten er bekymring for omsorgssituasjonen til barnet (Barnevernloven, 1993). I følge Lov om barneverntjenester § 4-3 skal barneverntjenesten undersøke omsorgssituasjonen til barnet og sette inn tiltak som bedrer den. Den rollen barneverntjenesten har ut ifra loven fører til et hovedfokus på problemer. Det kan føre til at foreldrene i liten grad kan fortelle om det de mestrer, men at fokuset rettes mot det de ikke mestrer. Informantenes opplevelse av og ha deltatt i gruppe samsvarer med Gergen (2015, s. 141) som peker på at ved å fokusere på gruppen som helhet og forskjeller i gruppen, vil de individuelle vanskene føles mindre for gruppedeltakerne. Når utfordringene gruppedeltakerne står i blir løftet opp i en større sammenheng og kan generaliseres til å være gjenkjennbart for flere, kan det øke følelsen av mestring og mindre skamfølelse hos gruppedeltakerne (Gergen, 2015).

En av informantene fortalte under intervjuene at hun har følt seg alene med problemene og hadde ikke hatt mot nok til å fortelle det til noen før hun begynte i gruppen, og hørte andre foreldre fortelle om sine problemer. Dette opplevde fellesskapet ble bekreftet av de andre informantene. To av informantene viste til hverandres utfordringer med barna og mente at den andre hadde større utfordringer enn dem selv. Det underbygger igjen Gergen (2015) sitt utsagn om at de individuelle vanskene kan føles mindre når de deles med de andre gruppedeltakerne. Skamfølelsen kan føles mindre og følelsen av mestring kan øke (Gergen, 2015).

5.2 Informantenes opplevelse av makt i barnevernet

Maktperspektivet i møte med minoritetsforeldre står sentralt i barnevernsarbeid.

Informantenes opplevelse av makt i barnevernet er studiens andre funn. Rugkåsa m.fl (2017) peker på at sosialarbeideren både har definisjonsmakten på hva som er problemet og behovet for familien, og den symbolske makten det ligger i sosialarbeiderrollen. I forhold til arbeid med minoritetsforeldre, og da spesielt de foreldrene som kommer fra autoritære regimer, er det viktig å være bevisst på maktperspektivet i møte med dem. En del foreldre kan oppleve redsel på bakgrunn av rykter og lite kjennskap til hvordan det offentlige systemet i Norge fungerer. I møte med minoritetsforeldre har jeg ofte en følelse av å bli møtt med noe skepsis og tilbakeholdelse, samt en forventning fra foreldrene om at jeg skal undervise dem i hvordan de skal oppdra barna i Norge. Det knytter jeg til makten sosialarbeideren innehar i form av å kunne definere hva som er problemet og behovet. Under intervjuet var en av informantene

tydelig på sin forventning til gruppelederne når hun sa at gruppelederne skulle lære henne å løse problemene hennes. Det utsagnet synes å underbygge Foucault (2001) når han knytter makt og diskurser sammen. Han beskriver diskurser som usynlige og gjennomsluktige, det usagte som bare ligger der og som det ikke blir stilt spørsmål rundt (Foucault, 2001, s. 116). Jeg tolker det slik at kunnskap om den norske kulturen, definisjonsmakten samt symbolmakten til gruppelederne forsterker hverandre. Informantene som har deltatt i gruppen kaller gruppen for kurs og gruppelederne blir betegnet som lærere, noe som igjen underbygger Foucault (2001). Det kan synes som at det lå en forventning fra gruppedeltakerne om at gruppelederne skulle ha svarene på utfordringene deres og hjelpe dem. Det kan stå i kontrast til gruppeledernes forventninger om reflekterende foreldre som kan dele egne erfaringer og lære av hverandre.

Flere av informantene kom i løpet av intervjuet inn på redselen for barnevernet. Jeg tolker det dithen at på tross av at vi har jobbet med å prøve å trygge dem som foreldre, var det vanskelig å endre den grunnleggende redselen deres for barnevernet (Stokke & Olsen, 2018). To av informantene kommer fra Somalia, som er det landet som i en del sammenhenger blir trukket fram når temaet er frykten for barnevernet (Stokke & Olsen, 2018). Den ene av informantene er en ung mor som ikke hadde noen erfaring med barnevernet før hun begynte i gruppen. Den andre av de somaliske mødrene er eldre og hadde hatt en positiv erfaring med barnevernet. Det synes som om deres tidligere erfaring påvirket svarene jeg fikk under intervjuet. Jeg opplevde at den unge moren unnlot å svare eller svarte unnnvikende på noen av spørsmålene, mens jeg opplevde at den eldste av dem svarte på det jeg spurte om. I tillegg hørte jeg forskjellige beskrivelser av hvordan det er å være foreldre i Somalia. Den eldste var tydelig på at det ikke er vanlig å snakke så mye med barna i hjemlandet som i Norge, og at det temaet var nytt for henne. Den unge moren svarte derimot det visste hun fra før, fordi hun hadde passet barn i Somalia før hun fikk egne. Det kan synes som at tidligere erfaring med barnevernet kan påvirke frykten. Ved å ha opplevd og få hjelp av barnevernet kan det ha ført til en større trygghet.

Etter hvert gruppemøte ble gruppedeltakerne bedt om å tilbakemelde hvordan de har opplevd gruppen ved å krysse av på et skjema. De ble i tillegg oppfordret til å komme med egne kommentarer. Disse skjemaene har generelt høye skår fra gruppedeltakerne. Min hypotese har vært at gruppedeltakerne har tenkt at negative tilbakemeldinger kan bli oppfattet som kritikk. Sett og ut i fra et maktperspektiv kan det være vanskelig å kritisere når det er et ujevnt

maktforhold. Gruppedeltakerne ønsker hjelp og kan være redd for at kritikk fører til at de får mindre hjelp fra gruppelederne.

På bakgrunn av de høye skårene fra skjemaene med tilbakemeldinger var jeg noe overrasket over at samtlige informanter svarte på mulige forbedringer i gruppetilbudet. Informantene formidlet på hver sin måte at de opplevde å ikke få nok tid i forhold til de temaene de var mest opptatt av. I gruppen var det flere tolker tilstede som gjorde at tidsrammen ble opplevd som knapp når alt skulle tolkes og alle fikk derfor ikke si alt de ønsket. Det resulterte i at gruppedeltakerne hadde ting de ønsket å ta opp med gruppelederne i pausen, eller etter at gruppen var ferdig for dagen. Dette lot seg ofte ikke gjøre fordi gruppelederne hadde det som regel travelt både i pausen og i etterkant av gruppene. I tillegg var tolkene ikke alltid tilgjengelige for å oversette det foreldrene ønsket å formidle, noe som resulterte i misforståelser i kommunikasjonen mellom forelder og gruppeleder. Jeg tolker tilbakemeldingene i intervjuene slik at de har blitt tryggere på meg i rollen som gruppeleder etter endt gruppeforløp. Dette samsvarer med Heap (2005) sin gruppeteori der han trekker fram gruppelederens forståelse og empatiske evne som sentral i arbeid med grupper. Det kan synes som at på tross av maktaspektet i barnevernstiltaket som gruppen er, har det vært etablert en forståelse og trygghet. Samtidig kan det og tolkes slik, at det er lettere å gi kritiske tilbakemeldinger etter at gruppeløpet er ferdig sett ut i fra et maktperspektiv. Det skjeve maktforholdet mellom gruppeledere og gruppedeltakere kan føre til at gruppedeltakerne er redd for at det kan få konsekvenser ved å gi kritiske tilbakemeldinger mens gruppen pågår.

5.3 Informantenes opplevelse av styrket relasjon til barna

Funnene mine viser at samtlige av informantene opplevde en styrket relasjon til barna i løpet av tiden de gikk i gruppe. Tilbakemeldingene i intervjuet kan synes som at endringene i relasjonen har blitt varige.

Tre av informantene hadde ungdommer i huset sitt og opplevde utfordringer med dem i ulik grad. Felles for dem da de begynte i gruppen var at de ønsket å bedre relasjonen og samarbeidet med barna sine. De brukte alle en del tid sammen med ungdommene sine i forhold til plikter i hjemmet og lekser, men lite sammen med dem i forhold til det ungdommen var opptatt av. Erfaringene de fortalte om i intervjuet var at da de begynte å vise interesse for det ungdommen var opptatt av, og bruke tid sammen med dem på ungdommens

premisser, opplevde de etter hvert relasjonen som styrket. Watzlawick, m.fl., (1980) deler forandring inn i første- og annen ordens forandring. En førsteordens forandring er en forandring som ligger innenfor familiens forståelsesramme, det vil si at det er løsninger de har prøvd før. En annen ordens forandring ligger utenfor familiens forståelsesramme og krever at rammen må endres eller utvides. Ved en slik forandring endres familiens forståelse av seg selv som familie (Watzlawick, m.fl., 1980). Funnene mine kan synes som at gruppedeltakerne har opplevd en annen ordens forandring i forhold til relasjonen til barna etter at de deltok i gruppen. Informantene fortalte alle at de snakket mer sammen om det barna var opptatt av, og en av informantene fortalte at hun så på fotballkamp med sønnen, selv om hun ikke likte fotball. Informanten fortalte at ved å se på fotballkamp sammen delte de gleder og skuffelser over det som skjedde på banen. Hun opplevde på den måten å få en bedre kontakt med han.

Jeg opplevde en av informantene som redd under intervjuet. Hun unnlot å svare eller viste til at andre mødre kunne hatt nytte av de temaene vi snakket om i gruppen, ikke hun selv. Hun sa at noen mødre tenkte at barna kun hadde behov for stell og mat og at de ikke snakket så mye med barnet sitt. Jeg tolker det slik at på grunn av redselen for barnevernet ble det for vanskelig for henne å snakke om seg selv, men istedenfor snakke generelt om andre (Stokke & Olsen, 2018). Foucault (2001) knytter makt og diskurser sammen. Som sosialarbeider har jeg makt i kraft av min rolle til å definere hvilke diskurser som gjelder, i tillegg til den symbolske makten. Den symbolske makten innebærer makt til å definere behov og tiltak for å løse problemer (Rugkåsa, m.fl., 2017, s. 27). Foucault (2001) beskriver diskurser som usynlige og gjennomsluktige, det usagte som bare ligger der og som ikke blir analysert eller stilt spørsmål rundt (Foucault, 2001, s. 116). Den makten jeg innehar i kraft av min rolle tenker jeg kan virke skremmende på informantene, og det kan være grunnen til at jeg får unnvikende og generelle svar.

Funnene mine synes å vise at informantene har opplevd en positiv endring i relasjonen til barna, og jeg tolker det slik at informantene kan ha gått gjennom en annenordens forandring. Det blir understreket når en av informantene overførte betydningen av å bruke tid sammen med barna og lytte, til dem til å gjelde i alle relasjoner. «(...) eg høyre mer på folk eg høyre mer på barna mine eg ser verden på en annan måte. (...) for at hvis du høyre på folk så vil og folk høyre på deg» (Informant 2, linjenummer 345 - 349). Her trakk informantene fram at hun har oppdaget at når hun hører på barna så hører de mer på henne. I tillegg sa hun at det også gjelder generelt i forhold til alle mennesker.

For å forstå den endringen som har skjedd i relasjonen mellom foreldre og barn er Bowlbys tilknytningsteori sentral. Tilknytningsteorien har over tid vært en sentral teoretisk forståelse i barnevernet (Skilbred & Havnen Skaale, 2015, s. 169). Et viktig begrep i Bowlby sin tilknytningsteori er atferdssystemet (Hart & Schwartz, 2008). Han bruker begrepene homeostase og feedback fra systemteorien for å forklare mekanismene som skjer i samspillet mellom foreldre og barn (Hart & Schwartz, 2008). Mæhle (2010) peker på at tilknytningsteorien kan brukes som et rammeverk i familieterapeutisk arbeid for å forstå handlinger og reaksjoner hos barnet. Bowlbys teori underbygger de endringen informantene tilbakemeldte. Informantene brukte mer tid sammen med barna sine og viste mer interesse for det de var opptatt av. Dette førte til at barna snakket mer med mødrene sine, og mødrene igjen oppdaget at barna hadde behov for den oppmerksomheten. Funnene mine viser at samtlige av informantene fortalte om en styrket relasjon mellom foreldrene og barna. De fortalte at de bruker mer tid sammen med barna på barnas premisser.

5.4 Informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelse

Informantene mine kommer fra tre ulike verdensdeler, Asia, Afrika og Europa. Funnen viser at informantene har opplevd en forskjell i hvordan vi tenker i Norge rundt barns behov, og i forhold til hvordan gruppedeltakerne tenker ut i fra sin kultur. Det ble uttrykt en interesse og undring i forhold til forskjellene i de ulike kulturene. Som gruppeleder kan jeg oppleve at det kan være noe skepsis til hjemmeoppgaver de får mellom gruppemøtene. Det gjelder spesielt når vi ber dem om å bruke mye ros når barna gjør noe som er bra. Skepsisen bunner ofte i at en del foreldre bruker ikke ros og har aldri blitt rost selv. Dette underbygger Gergen (2015) sitt utsagn. Det er når vi snakker sammen vi kan utvide vår forståelse for hverandre, og bygge nye konstruksjoner som skaper ny og utvidet forståelse (Gergen, 2015, s. 4). Det er gjennom samhandling, språket og den kulturelle konteksten vi er i at vi konstruerer vår verden (Gergen, 2015).

Informantene mine har alle kommet til Norge i voksen alder, og de har ulik lengde på oppholdet sitt i Norge. De ble derfor opptatt av ulike temaer som ble tatt opp i gruppen. Den av informantene som har vært lengst i Norge har vært her i nærmere 20 år. Jeg opplevde henne i liten grad opptatt av kulturelle forskjeller, og hun snakket ikke om sin opprinnelseskultur. Hun forstås derfor og i større grad enn de som mer nylig var ankommet Norge å ha innordnet seg/blitt kjent med norsk kultur. Hennes vansker var ikke av kulturell art, men spesifikt knyttet til utfordringene hun hadde med barna. I intervjuet var informanten

tydelig på at gruppelederne burde ha fokus på utfordringer med barna, ikke prate om det som gikk bra. Hun var i all hovedsak opptatt av problemene og ønsket fokus på endringer. Det kan tyde på at hun på tross av at hun ikke behersket det norske språket fullt ut, i større grad identifiserte seg med norsk kultur enn sin opprinnelseskultur.

To av informantene, begge fra Somalia, opplevde jeg at i større grad identifiserte seg med sin opprinnelseskultur. Den ene fortalte under intervjuet at de i hennes hjemland er strenge og viser lite kjærlighet til barna. Hun forklarte at i deres kultur tenker de at dersom de viser mye kjærlighet og fremhever barna så blir de bortskjemte. Derimot blir barna sterke når foreldrene er strenge og straffer dem. Jeg tolker det hun sa slik at hun har behov for å forklare hvorfor de gjør det de gjør mot barna, og at de gjør det fordi de tenker at det er det beste. Utsagnet fra den andre informanten der hun viste til at noen mødre tror at barna bare trenger mat og stell, underbygger og tolkningen min at hun i større grad identifiserte seg med egen kultur. Hun sa at hun synes at gruppelederne burde ha større fokus på de minste barna, fordi noen hadde behov for å få mer kunnskap om små barns behov.

I møte med minoritetsforeldre kan Heap (2005, s. 103) sin «Kultursjokkmodell» være nyttig for i større grad å forstå foreldrene når de kommer til en ny kultur. Denne modellen deler Heap inn i fem faser, der den første fasen preges av idyllisering. Den går så over i en fase der en begynner å realitetsorientere seg, for så å bevege seg inn i en fase der det veksles mellom savn av det som var og behovet for å se framover. I den fjerde fasen går en mot tilpasning til ny kultur, og i den siste fasen har man funnet en balanse mellom den nye og opprinnelseskulturen.

I arbeid med minoritetsforeldre står forståelsen sentralt i samtale. Andersen (2005) skriver om de indre samtale som vi har med oss selv i terapi, og hvordan de kommer til uttrykk gjennom kroppen. Mine indre samtaler er svært viktige i møte med minoritetsforeldre som bruker tolk. Når tolkene oversetter blir det naturlige pauser i samtalen som gjør at mine indre samtaler får større plass. Jeg ser på foreldrene når tolkene snakker, både på deres mimikk og kroppsspråk. Når kommunikasjonen skal gå gjennom et ekstra ledd kan det oppstå misforståelser fordi tolkene oversetter det jeg sier på sin måte, med sine ord. Min utfordring er derfor at min indre stemme i større grad må bli min ytre stemme i samtalen. Under intervjuene opplevde jeg at foreldrene ikke svarte på alt jeg spurte om. Min indre stemme uttrykte i den anledningen at de ikke ønsket å svare på det. I ettertid har jeg undret meg over om

tolkene har forstått spørsmålet mitt. Det underbygger viktigheten av å gjøre min indre stemme til å bli den ytre stemmen ved i større grad å spørre.

Gadamers hermeneutiske sirkel er en måte å se på forståelses prosessen på og hvordan vi kan jobbe med å utvide vår forståelse (Lægreid & Skorgen, 2001). Det er fordommene våre med positivt fortegn, som danner forståelseshorisonten og gjør det mulig for oss å forstå noe i det hele tatt (Thomassen, 2006). Ved å jobbe min indre stemme ut kan denne forståelseshorisonten bli utvidet, og når det oppstår misforståelser kan de i større grad bli oppklart. Viktigheten av dette blir underbygget av den ene informanten når hun snakket i intervjuet om misforståelser mellom barnevernet og minoritetsforeldre på bakgrunn av kulturforskjeller. Hun fortalte om barn som sa at de ble slått uten at det stemte. Resultatet fortalte hun videre ble at barna ble flyttet fra foreldrene på feil grunnlag og det igjen kunne føre til helseproblemer hos foreldrene.

5.5 Oppsummering

Funnene mine synes å vise at minoritetsforeldre har opplevd gruppeterapi som et nyttig barnevernstiltak. Samtlige informanter formidlet at de har trivdes med å gå i gruppen og at de har opplevd et godt fellesskap. Fellesskapet i gruppen har ført til en trygghet hos deltakerne som har gjort at de har delt både utfordringer og følelser. Informantene formidlet at denne delingen har vært positivt. Det samsvarer godt med gruppeteorien til Heap (2005). Ved at gruppedeltakerne deler tanker og erfaringer i gruppediskusjoner kan de utvikle gode relasjoner seg imellom, og med det hjelper både seg selv og andre (Heap, 2005). Det fellesskapet og den tryggheten som har vært etablert i gruppen tenker jeg har ført til at det har vært et godt grunnlag for å jobbe med endring og ny forståelse av barns behov, noe også funnene mine synes å vise. Informantene formidlet at de har opplevd en positiv endring i relasjonen til sine barn. Den forandringen informantene har opplevd i relasjonen til barna sine vurderer jeg som en annen ordens forandring (Watzlawick, m.fl., 1980). Familiene har endret synet både på barnets behov for foreldrenes positive involvering, og på sin egen rolle som forelder. Det samsvarer med Watzlawick m.fl. (1980) sin beskrivelse av en annen ordens forandring. En slik forandring ligger utenfor familiens forståelsesramme og krever at familiens forståelse av seg selv som familie endres.

Maktperspektivet er et sentralt punkt i alt barnevernsarbeid. Makten er knyttet både til definisjonsmakten og til makten sosialarbeideren innehar i form av sin rolle. Informantene

betegnet gruppen som et kurs. Jeg tenker at ved å bruke den betegnelsen formidlet de en forventning til gruppelederne som lærere. Den forventningen står i kontrast til gruppeledernes forventninger om deres deltakelse gjennom refleksjoner og diskusjoner i gruppen. Informant 3 var tydelig i intervjuet på at hennes forventning var at gruppelederne skulle hjelpe henne med å løse problemene hennes. Det samsvarer med Foucault (2001) som knytter makt og diskurser sammen og at kunnskap og makt forsterker hverandre. På tross av den ujevne maktfordelingen mellom gruppedeltakere og gruppeledere tilbakemeldte samtlige informanter om endringer og forbedringer som burde gjøres i gruppen. Jeg tolker det dithen at gruppedeltakerne i løpet av gruppeforløpet har blitt trygge på gruppelederne og derfor gir tilbakemeldinger.

Det siste funnet mitt er informantenes opplevelse av kulturelle forskjeller i barneoppdragelsen. Funnene viser at informantene i ulik grad var opptatt av forskjeller. Jeg tenker derfor at det er viktig for meg å være bevisst på min indre stemme i møte med foreldre fra andre kulturer (Andersen, 2005). Det er spesielt viktig når kommunikasjonen går via en tolk. Når jeg jobber med min egen forståelse i disse møtene er Gadammers hermeneutiske sirkel et nyttig redskap for å forstå forståelsesprosessen og hvordan jeg kan jobbe med å utvide min forståelse (Lægreid & Skorgen, 2001).

5.6 Relevans for videre forskning

På tross av at dette er en liten studie som er begrenset til en gruppe tenker jeg at den har relevans og kan være et bidrag for videre forskning. Sammenlignet med norske barn som er i kontakt med barnevernet, er det en relativt høy prosentandel blant barn med innvandrerbakgrunn. Hvert fjerde barn med tiltak i barnevernet hadde innvandrerbakgrunn i 2015 (Dyrhaug, 2016). Arbeid med minoritetsforeldre i barnevernet er et felt som det er forsket relativt lite på i forhold til barnevernstiltak i etnisk norske familier. Det hadde derfor vært interessant å gjøre en større studie på hvordan minoritetsforeldre opplever at grupper som barnevernstiltak ivaretar deres behov. I tillegg hadde det vært interessant å se på gruppetiltak opp i mot individuell veiledning som barnevernstiltak i forhold til denne gruppen.

5.7 Relevans for praksis

Denne studien synes å vise at grupper som hjelpetiltak i forhold til minoritetsforeldre er nyttig. Gruppen minoritetsforeldre er en stor heterogen gruppe med forskjellige behov. Det kan synes

som at flertallet i gruppen har en redsel for barnevernet som kan prege samarbeidet og kontakten. Funnene mine kan synes å vise at grupper kan ha en positiv virkning i forhold til redsel. I gruppene kan foreldrene i større grad dele det de ønsker, samtidig som de kan lytte til det de andre gruppedeltakerne sier. Foreldrene kan dele et fellesskap i gruppen både i forhold til å ha problemer med barna sine, og kontakt med barnevernet. Jeg tenker at det har vært nyttig for informantene mine både å høre andre fortelle og dele egen historie.

6 Avsluttende kommentarer

Jeg vil i dette kapittelet komme med en kort oppsummering og noen refleksjoner jeg har hatt i prosessen med å skrive en masteroppgave. Problemstillingen min for denne studien var:

Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov? Studien hadde følgende forskningsspørsmål:

1. Hvilke elementer i gruppeterapien opplever foreldrene som nyttige?
2. Hva har vært viktig for foreldrene for å opprettholde eventuelle endringer over tid etter at gruppen er avsluttet?

Studiens funn viser at de 4 informantene opplevde gruppeterapi som et nyttig barnevernstiltak. I forhold til det første forskningsspørsmålet mitt synes det å ha vært felles for informantene at de har trivdes og opplevd et fellesskap i gruppen der de har delt både gleder og utfordringer. Informantene har fortalt at de har opplevd å få en styrket positiv relasjon til barna sine. Det er spesielt temaet «Tid med barnet», der foreldrene oppfordres til å bruke tid sammen med barna på barnas premisser, som foreldrene har trukket fram i intervjuene som nyttige. Ifølge Heap (2005) kan gruppedeltakerne hjelpe seg selv og andre ved å dele tanker og erfaringer. Dette synes å samsvare med systemteorien som beskriver sirkularitet der menneskene påvirker hverandre uavbrutt og gir hverandre feedback for å løse utfordringer (Campell, m.fl., 1994).

I forhold til studiens andre forsknings spørsmål om hva som skal til for å opprettholde eventuelle endringer, opplevde jeg ikke å få noe tydelig svar fra informantene. Jeg tolker det slik at de ikke helt forsto hva jeg mente med å opprettholde endringen i relasjonen til barna. To svarte at de bare måtte fortsette med det, mens to ikke svarte på spørsmålet. Det underbygger viktigheten av at min indre stemme i større grad blir min ytre stemme i samtalen (Andersen 2005). Jeg har valgt å tolke svarene og de manglende svarene dithen at det har skjedd en annen ordens forandring. Ved en slik forandring endres familiens forståelse av seg selv som familie (Watzlawick, Weakland og Fish 1980). Det kan av den grunn være vanskelig å snakke om å opprettholde endringen, når den har blitt en del av familiemønsteret.

I forhold til å ha brukt «De utrolige årene» (Webster-Stratton, 2007) som metode i gruppen tenker jeg at det har vært en nyttig metode. Metoden tar utgangspunkt i det positive, det å bruke tid på noe som er kjekt sammen med barna sine. Jeg tenker at ved å begynne å snakke

om det som er positivt, vil det senere i gruppeforløpet bli lettere for gruppedeltakerne å dele det de opplever som vanskelig.

En utfordring i gruppen synes å være tid. På bakgrunn av tilbakemeldingene informantene gav, kan det synes som at det har vært behov for individuelle samtaler underveis i gruppeforløpet. I individuelle samtaler kan gruppedeltakerne få mulighet til å ta opp tema og utfordringer som det ikke er tid til å ta opp i gruppen, eller som de ikke ønsker å dele med gruppen. Jeg tenker at det og handler om tid når to av informantene pekte på at det kunne være hensiktsmessig å dele gruppen ut i fra alder på barna. En gruppe for foreldre med store barn og en for små barn. Når tiden er begrenset er det naturlig at gruppedeltakerne ønsker å ha fokus på det som er viktig og relevant for dem.

Når jeg nå avslutter denne masterprosessen og tenker tilbake, ser jeg at den har ført til at jeg i større grad har begynt å utforske mine egne diskurser og indre dialoger. Det har gjort at jeg har blitt mer bevisst på min egen forforståelse og den makten jeg har i kraft av min rolle som veileder, gruppeleder og som en del av barnevernet. Gadamer's hermeneutiske sirkel har vært et nyttig verktøy for meg i denne prosessen for å forstå det som skjer i møtet mellom mennesker. Jeg har blitt mer bevisst på at for å øke forståelsen og utvide horisonten min må jeg senke farten i møtene, løfte blikket, se, spørre og være nysgjerrig. På den måten kan min forståelseshorisont bli større.

Litteraturliste

- Andersen, T. (2005). *Reflekterende prosesser. Samtaler og samtaler om samtalerne*. (3. utgave). Andersen, T. og Psykologisk Forlag A/S.
- Askeland, A. G. (red.). (2011). *Kritisk refleksjon i sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100*. Hentet 07.04.18 fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Bateson, G. (1972). *Steps to an ecology of mind*. London, UK: Paladin.
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M., Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet*. Trondheim: NTNU. Samfunnsforskning.
- Bjartveit, S., Kjærstad, T. (1996). *Kaos og kosmos*. Kalle Forlag.
- Bjørndal, A., Hofoss, D. (2015). *Statistikk for helse og sosialfagene*. (2. utg.). Gyldendal Norske Forlag AS 2004.
- Bredal, A. (2009). Barnevernet og minoritetsjenters opprør. Mellom det generelle og det spesielle. Eide, K., Qureshi, N. A., Rugkåsa, M., Vike, H. (red.). *Over profesjonelle barrierer. Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (s. 38 - 57). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Campbell, D., Coldicott, T., Kinsella, K. (1994). *Systemic work with organizations. A new model for managers and change agents*. H. Karnac (Books) Ltd. 58 Gloucester Road. London SW7 4QY.
- Dallos, R., Vetere, A. (2005). *Researching Psychotherapy and Counselling*. England: Open University Press.

Dyrhaug, T. (2016). *Barn og unge med i barnevernet innvandrerbakgrunn. Kvart fjerde barn i barnevernet har innvandrerbakgrunn*. Hentet 07.04.18 fra:
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/kvart-fjerde-barn-i-barnevernet-har-innvandrerbakgrunn>

Eide, K. (2009). Omsorg, integrasjon og grenser. Hvordan forstå flykningbarns historiske posisjoner i det norske samfunnet. Eide, K., Qureshi, N. A., Rugkåsa, M., Vike, H. (red.). *Over profesjonelle barrierer. Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. (s. 80 - 99). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Forskrift om statsautoriserte tolker. (1997). *Forskrift om bevilling som statsautorisert tolk og tolkeprøven*. Hentet 30.04.18 fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-06-06-571>.

Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. London: Tavistock Publications Limited.

Foucault, M., Faubion, J. D. (edited by). (2001). *Essential works of Foucault 1954 - 1984. Volume 3*. Penguin Books Ltd, Registered Offices: 80 Strand, London WC2R 0RL, England.

Fuglerud, Ø. (2001). *Migrasjonsforståelse. Flytteprosesser, rasisme og globalisering*. Oslo: Universitetsforlaget.

Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet. En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. I: *Tidsskriftet Norges barnevern nr. 2-2015*. (s.80 - 96). Oslo: Universitetsforlaget.

Gergen, K. J. (2015). *An invitation to social construction*. Third edition. CPI Group (UK) Ltd, Croyden, CR0 4YY.

Grønnevik, B. (2016). *Hvordan opplever minoritetsforeldre seg forstått og anerkjent av veilederne i barnevernet*. (Masteroppgave i Familieterapi). Diakonhjemmets Høgskole. Hentet 07.04.18 fra:

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2417838/Masteroppgave2016BdilGronnevik.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hart, S., Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon. Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Heap, K. (2005). *Gruppemetode for sosial- og helsearbeidere*. (5. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Hårtveit, H., Jensen, P. (2004). *Familien – pluss en*. (2. utg.). Universitetsforlaget 2004.

Johannessen, A., Tufte, P. A., Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

Kvale, S. (2007). *Doing Interviews*. London: Saga Publications Ltd.
<https://doi.org/10.4135/9781849208963>

Kvale, S., Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.

Lundby, G. (1998). *Historier og terapi. Om narrativer, konstruksjonisme og nyskriving av historier*. Tano og Aschehoug.

Lægreid, S., Skorgen, T. (red.) 2001. *Hermeneutisk lesebok*. Oslo: Spartacus Forlag 2006.

Mæhle, M. (2010). Familieterapi med de yngste barna. Hvilke rammer og forutsetningergir utviklingspsykologisk kunnskap? Moe, V., Slinning, K., Hansen Bergum, M. (red.). 2010. *Håndbok i sped- og småbarns psykiske helse*. (s. 639 - 662). Gyldendal Norske Forlag AS.

Paulsen, V., Thorshaug, K., Berg, B. (2014). *Møter mellom innvandrere og barnevernet. Kunnskapsstatus*. Trondheim: Samfunnsforskning AS.

- Pote, H., Stratton, P., Cottrell, D., Boston, P., Shapiro, D., Hanks, H. (2000). *The Leeds Systemic Family Therapy Manual*. Leeds Family Therapy Research Center.
- Qureshi, N. A., Fauske, H. (2010). Barnevernsfaglig arbeid med minoritetsetniske familier. Kaya, S. M., Høgmo, A., Fauske, H. (red.) *Integrasjon og mangfold. Utfordringer for sosialarbeideren*. (233 - 262). Cappelen Damm AS.
- Ricoeur, P. (1999). *Eksistens og hermeneutikk*. Oslo : Aschehoug. Fondet for Thorleif Dahls kulturbibliotek. Det Norske akademi for sprog og litteratur.
- Rober, P. (2005). The Therapist's Self in Dialogical Family Therapy: Some Ideas About Not-Knowing and the Therapist's Inner Conversation. *Family Process*, Vol. 44, No. 4. (s. 477 - 495).
- Rugkåsa, M. (2008). Majoriteten som premissleverandør i "flerkulturelt" arbeid. Otterstad, M. A. (red.): *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold – fra utsikt til innsikt*. (s. 78 - 93). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., Eide, K. (2017): *Barnevern i et minoritetsperspektiv. Sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Skilbred, D. & Havnen Skaale, K. J. (2015). Råd og veiledning som hjelpetiltak. Christiansen, Ø., Bakketeig, E., Skilbred, D., Madsen, C., Havnen Skaale, K. J., Aarland, K., Backe-Hansen, E. *Forskningsskunnskap om barnevernets hjelpetiltak*. (s.124 – 171). Uni Research Helse, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest).
- Smith, A. J., Flowers, P., Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis. Theory, Method an Research*. Sage Publications. Los Angeles/London/NewDehli/Singapore/Washington DC.
- Stokke, O., Olsen, T. (2018.10.02.). Somaliske foreldre er livredde for det norske barnevernet. Det utnytter barn til å få frie tøyler. *Aftenposten*. Hentet 07.04.18 fra:

<https://www.aftenposten.no/norge/i/A2dale/Somaliske-foreldre-er-livredde-for-det-norske-barnevernet-Det-utnytter-barn-for-a-fa-frie-toyler>

Statistisk Sentralbyrå. (2017). Hentet 07.04.18 fra:

<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/fleire-meldingar-til-barnevernet>

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (4.utg.). Bergen: Bokforlaget.

Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis. Innføring i vitenskapsfilosofi for helse og sosialfag*. Gyldendal Norske Forlag AS.

Ulleberg, I. (2004). *Kommunikasjon og veiledning*. Universitetsforlaget.

VID (u.å). *Forsiden*. Hentet 26.03.18 fra: <https://www.vid.no/>

Watzlawick, P., Weakland, J., Fisch, R. (1980). *Forandring. Prinsipper for hvordan problemer oppstår og hvordan de løses*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Webster-Stratton, C. (2007). *De utrolige årene*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Ørvig, K. (2007). *Tolken som redskap eller kulturinformant? En samhandlingsstudie av tolkede klientsamtaler i sosialtjenesten*. (Doktoravhandling). Universitetet i Tromsø.

Vedlegg 1

Forespørsel og samtykke til intervju i forbindelse med masteroppgave i familieterapi og systemisk praksis.

Prosjekt: Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov?

Ansvarlig: Inger Johanne Bjerga

Veileder: Lennart Lorås

Studiested: VID vitenskapelige Høgskole

Studieretning: Mastergradstudie i familieterapi og systemisk praksis

Jeg er i gang med en mastergrad oppgave hvor jeg ønsker å undersøke hvordan minoritetsforeldre opplever at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov. I denne kvalitative forskningen har jeg valgt å bruke samtale/intervju som metode. Jeg ønsker å intervju 3-4 foreldre som har deltatt i gruppe for minoritetsforeldre ved Senter for familieveiledning Årstad og Bergenhus.

Det vil bli gjort lydbåndopptak av intervjuet. Dette vil bli lagret på pc for deretter å bli transkribert, for dermed å lette analysearbeidet. Det lagrede materialet vil ikke inneholde navn på personer eller steder. Når oppgaven er ferdigskrevet vil alle opptak, utskrifter av opptak og det som er lagret på pc bli slettet. Alle innsamlede data vil bli behandlet konfidensielt, og det vil ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner/steder i den ferdige oppgaven.

Intervjuene er tenkt gjennomført i løpet av høsten -17 på kontoret til Senter for familieveiledning. Det vil vare mellom 1 og 1,5 time og foregå på dagtid. Du får velge hvilken tolk vi skal bruke fra Bergen kommune sin tolketjeneste. Dersom du på et senere tidspunkt finner ut at du likevel ikke ønsker å delta, kan du når som helst trekke deg fra studiet uten videre redegjørelse. Oppgaven er planlagt ferdigstilt mai 2018.

Jeg håper at du synes dette høres interessant ut og vil delta i dette prosjektet.

Deltakelsen er frivillig og dersom du ikke ønsker å delta vil det ikke påvirke relasjonen din til veileder eller den videre oppfølgingen du får ved Senter for familieveiledning.

Dersom du ønsker å delta kan du ta kontakt med undertegnede på mail:
ij.bjerga@hotmail.com eller sende sms/ringe på telefon 994 50 436 så vil jeg ta kontakt med deg for å avtale et intervju.

Dersom du takker ja kan du returnere samtykke skjemaet til meg når du kommer til intervju.

Ta kontakt dersom du har spørsmål.

Mvh

Inger Johanne Bjerga

Mail: ij.bjerga@hotmail.com

Tlf : 994 50 436

Vedlegg 2

Samtykke erklæring

Ja, jeg har lest informasjonen og samtykker til å bli intervjuet i forbindelse med masteroppgave i familieterapi og systemisk praksis v/ Inger Johanne Bjerga.

Alt datamateriale vil bli anonymisert ved prosjekt slutt mai 2018.

Masteroppgaven har arbeidstittelen: Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov?

Navn: :

Telefon nummer:

Sted/dato informant

Sted / dato signatur student

.....

.....

INTERVJUGUIDE

1. Fortell hvordan du har opplevd å gå sammen med andre minoritetsforeldre ukentlig i gruppe i ca fem måneder.
2. Fortell hva du opplever har vært det mest nyttige med å gå i gruppe, trekk fram et til to eksempler.
3. Hvorfor har det vært mest nyttig?
4. Fortell hva du opplevde som mindre nyttig.
5. Hvorfor opplevde du det som mindre nyttig?
6. Har de temaene dere har jobbet med i gruppen bidratt til å endre relasjonen til barnet/barna dine ?
7. Fortell hva eller på hvilken måte relasjonen er endret.
8. Hva tenker du er viktig for deg for å opprettholde denne endringen?
9. Er det noe annet du vil kommentere?

Vedlegg 4

Intervju 2 – transkribering M

I: Fortell hvordan du har opplevd å gå sammen med andre minoritetsforeldre ukentlig i gruppe i ca 5 måneder.

T:

M: (ler litt)

T: det har vært veldig interessant

M: 4 sek pause

T: Det har vært veldig interessant å bli kjent med andre mødre. Det er ikke det at dei har samme akkurat samme problem som du men at dei har et kanskje problem som ligner på dine

I: . . ja . . kan du sei litt om hvordan det har vært interessant med det

T:

M:

T: Altså det som er interessant det er at jeg tenkte at det kunne være mine barn som hadde problemer

M:

T: Ee men men da jeg hørte hørte fra de andre mødrene og hørte om deres problem så la jeg merke til at det var normalt altså at det er normalt at man må kjempe.

I: . Ja . .

M:

T: . . . em også er det og at vi tror kanskje at vi kjenner barna våre og veldig godt men men det har jeg lagt merke til at vi kanskje har ikke kjent barna våre så veldig godt men nå på dette kurset da ser jeg at nå kjenner jeg dei virkelig barna mine godt

I: Ka va det så i kurset så gjor eller i gruppen så gjor at du nå føle du at du har blitt bere kjent med barna dine?

T:

M:

T: fordi før gjorde barna mine ting som eg ikke la merke til

M: (ler litt)

T: Fordi em em det eg merka før var at eg eg va ikke eg va ikke oppmerksom nok e i forhold til barna min e men etter kurset e så hører eg e e meir på dei eg e eg bruke meir tid i lag e med dei em em (tolken henvender seg til mor med spørsmål 4 sek)

M: .

T: . . .

M: (mor ler litt)

T: Theresa før så ville hu ikkje fortelle meg så veldig masse men no så e kjem ho heim og fortelle om skulen og masse meir åpen av seg e ja me dele meir ting.

M: 2 sek pause (mor ler litt)

T: og og grunnen til at eg seie det er interessant det er at for litt sia e e at ho Theresa har vært veldig veldig flau av seg og så e var det en venninne da som hadde fått menstruasjonen e og det er vanskelig for barn å forstå ka som skjer e i forhold til det da og når Theresa nå har hun og fått mensen og då har hun fortalt meg fortalt meg at e og det gjorde at eg følte meg veldig glad forde forde har vært gjennom kurset.

I: . . ja . . koss dersom du ikkje hadde gått i denne gruppå kos tror du Theresa hadde hadde reagert i forhold te deg hadde hu sagt någe te deg?

T:

M: (ler litt)

T: em nei forde hun har sagt er det atte du mamma før så var du masse meir i lag med Victor og det ser eg at det har vore det har rett i men no så e spør eg om ting eg spør om ka ka har du gjort i dag (Mor ler litt) e ka e det som har skjedd og hun fortelle meg ting altså hun fortelle meg til og med ting som har med gutter å gjere (mor ler litt) **Fornøyd latter**

I: Så Theresa merke forskjell på deg?

T:

Per Lennart Lorås
VID Diakonhjemmet VID vitenskapelige høyskole
Diakonveien 16,
0370 OSLO

Vår dato: 29.06.2017

Vår ref: 54532 / 3 / BGH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.05.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

54532	<i>Hvordan opplever minoritetsforeldre at gruppeterapi som barnevernstiltak ivaretar deres behov?</i>
Behandlingsansvarlig	VID vitenskapelig høyskole, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Per Lennart Lorås
Student	Inger Johanne Bjerga

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.05.2018, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Belinda Gloppen Helle

Kontaktperson: Belinda Gloppen Helle tlf: 55 58 28 74

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.